

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

SYTUACJA PODAŻOWO-POPYTOWA I CENOWA NA RYNKU MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

**(z uwzględnieniem handlu zagranicznego
produktami mlecznymi w 2022 r.)**

**Biuro Analiz i Strategii
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**

Warszawa, 23 lutego 2023

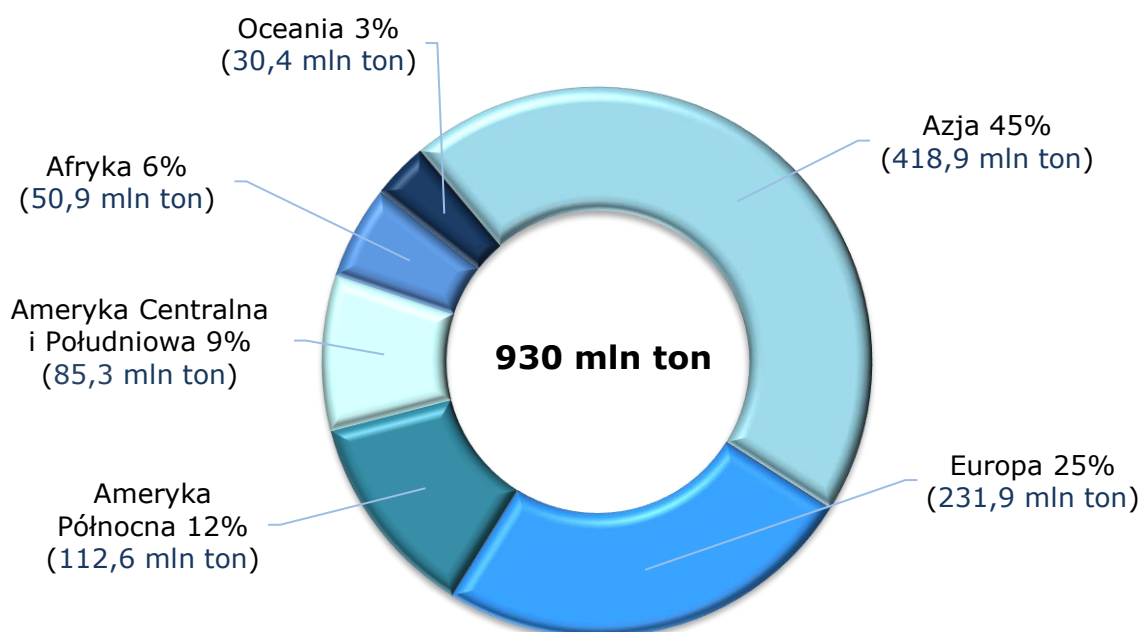
Spis treści

1. PRODUKCJA MLEKA NA ŚWIECIE	3
2. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W UE	4
3. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W POLSCE	5
5.PRODUKCJA WYBRANYCH ARTYKUŁÓW MLECZARSKICH W POLSCE	9
4. HANDEL UE PRODUKTAMI MLECZNYMI Z KRAJAMI TRZECIMI	14
5. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI MLECZNYMI.....	18
6. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU MLEKA.....	24
7. SYTUACJA CENOWA.....	25

1. PRODUKCJA MLEKA NA ŚWIECIE

Na rynku globalnym w 2022 r., pomimo obniżenia produkcji w wielu regionach świata, utrzymał się wzrostowy trend w produkcji mleka, co determinowane było dalszym rozwojem produkcji na kontynencie azjatyckim. W prognozie z listopada 2022 r. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) przewiduje, że w 2022 r. światowa produkcja mleka osiągnęła poziom 930 mln ton, o 0,6% wyższy niż w 2021 r. W Azji produkcja mleka wzrosła prawdopodobnie o ponad 2% i wyniosła 418,9 mln ton. Równocześnie największy spadek produkcji przewidywany był w Oceanii (o 1,8%, do 30,4 mln ton). Do 231,9 mln ton (o 0,8%) zmniejszyła się produkcja w Europie, a w Afryce produkcja mleka uległa obniżeniu o 0,5%, do 50,9 mln ton. W Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej łączna produkcja mleka prawdopodobnie wyniosła 197,9 mln ton, nieznacznie (o 0,4%) mniej niż w roku 2021¹.

Prognoza światowej produkcji mleka w 2022 r.

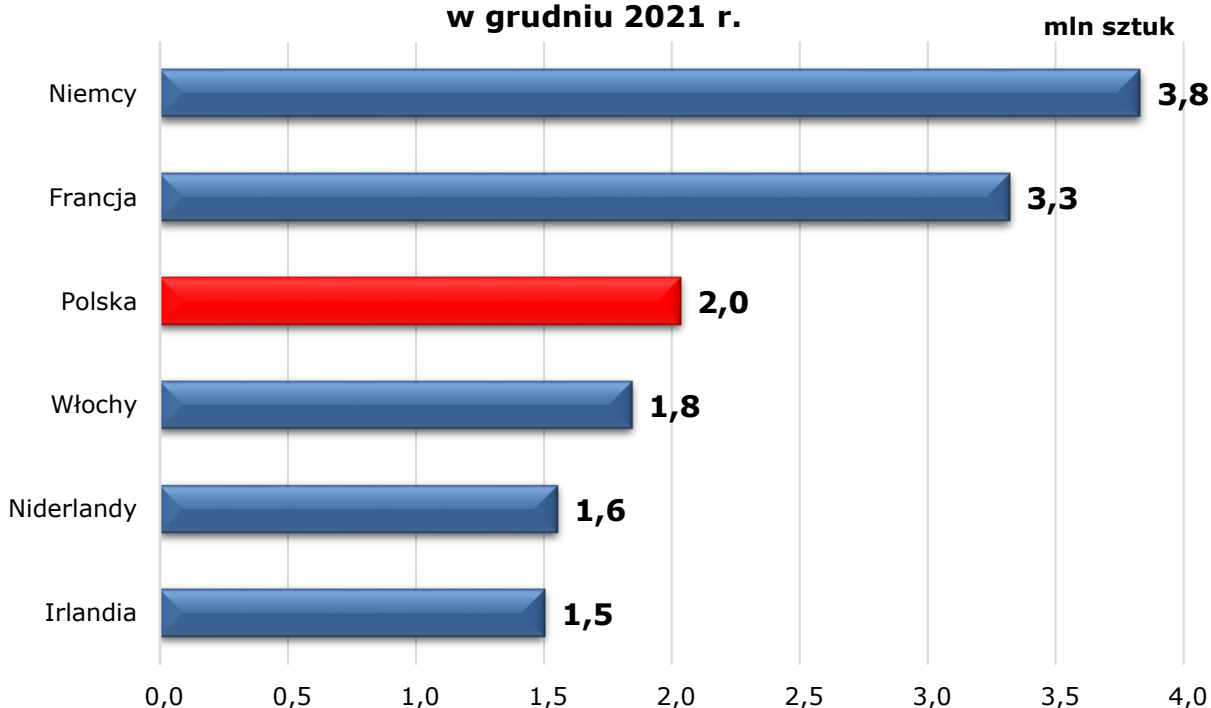
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych FAO: *Food Outlook Biannual Report on Global Food Markets November 2022 – Milk and milk products*.

¹ Prognoza FAO – *Food Outlook Biannual report on global food markets November 2022 – Milk and milk products*.

2. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W UE

W grudniu 2021 r. w UE-27 pogłowie krów mlecznych liczyło 20,2 mln szt. i było o 1,5% mniejsze r/r. Wśród liczących się unijnych producentów mleka spadek liczebności stada krów mlecznych odnotowano m.in. w Polsce (o 4,3%, do 2,0 mln szt.), we Francji (o 2,5%, do 3,3 mln szt.), w Niemczech (o 2,3%, do 3,8 mln szt.), we Włoszech (o 1,4%, do 1,8 mln szt.) i w Niderlandach (o 1,0%, do 1,6 mln szt.), a wzrost – w Irlandii (o 3,4%, do 1,5 mln szt.)².

Kraje UE-27 o największym pogłowie krów mlecznych w grudniu 2021 r.

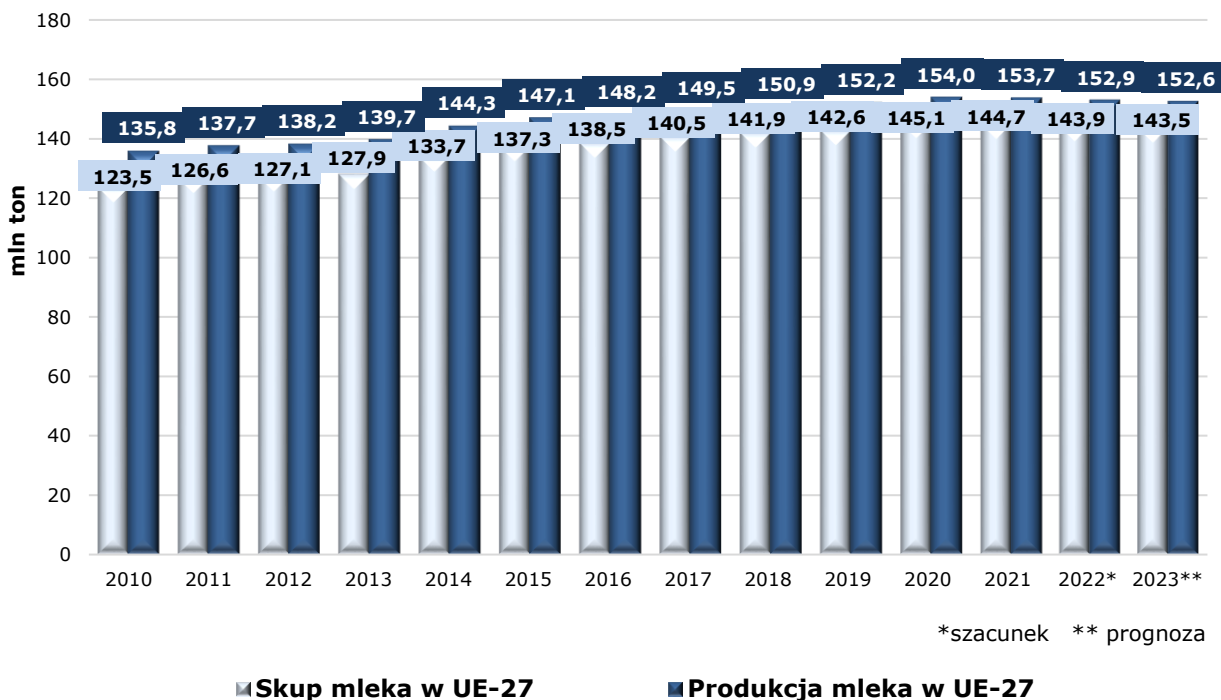
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych EUROSTAT.

Niesprzyjające warunki pogodowe (upalne i suche lato) w krajach Unii Europejskiej przyczyniły się do ograniczenia dostępności dobrej jakości traw na pastwiskach, a także negatywnie wpłynęły na uprawy paszowe.

Komisja Europejska szacuje, że w 2022 r. w UE-27 produkcja mleka krowiego mogła ulec obniżeniu o 0,5%, do 152,9 mln ton. Przewidywany spadek pogłowia krów w UE-27 w 2022 r. (o 0,9% w relacji r/r, do 19,8 mln szt.) nie został zrekompensowany dalszym niewielkim wzrostem mleczności (o 0,4%, do 7 604 kg/szt.). W efekcie unijne dostawy mleka do skupu w całym 2022 r. prawdopodobnie uległy obniżeniu o 0,5%, do 143,9 mln ton.

² Dane EUROSTAT, data odczytu 1.02.2023 r.

Produkcja i skup mleka w Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE.

Według prognozy Komisji Europejskiej w 2023 r. – przy dalszej redukcji pogłowia krów (o 0,8%, do 19,6 mln szt.) i niewielkim wzroście wydajności mlecznej (o 0,6%, do 7 651 kg/szt.) – unijna produkcja surowca prawdopodobnie wyniesie 152,6 mln ton, o 0,2% mniej niż w roku 2022. W efekcie dostawy mleka do skupu na rynku unijnym w 2023 r. mogą ulec obniżeniu o 0,2%, do 143,5 mln ton³.

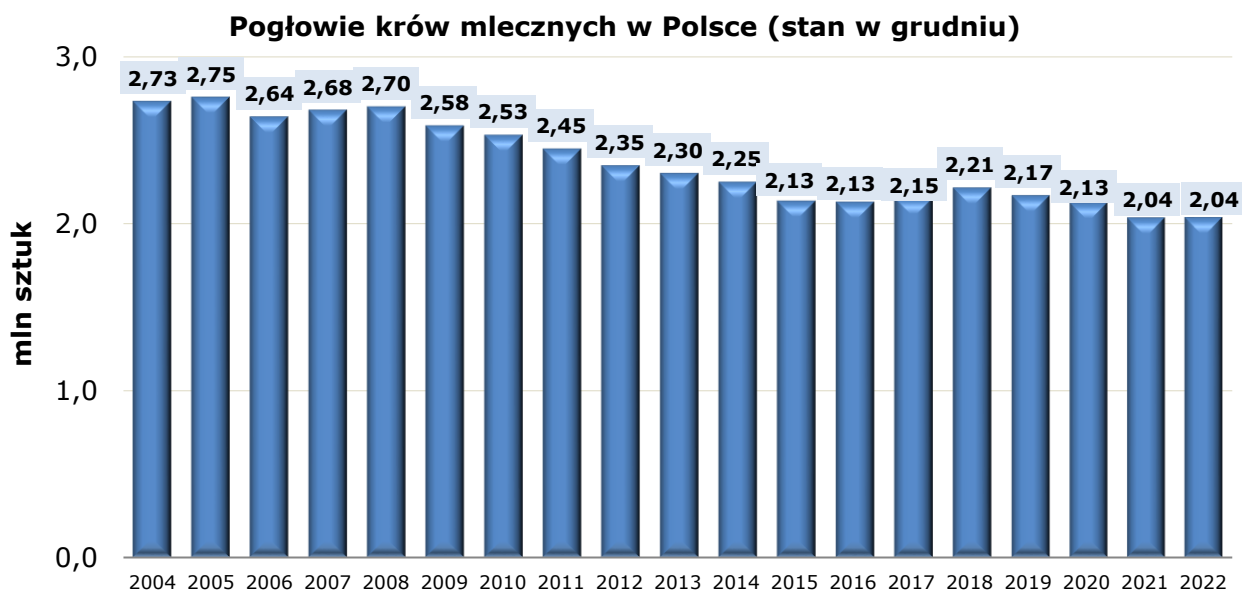
3. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W POLSCE

Polska, po Niemczech i Francji, zajmuje trzecie miejsce wśród krajów UE pod względem wielkości pogłowia krów mlecznych.

Na początku grudnia 2022 r. pogłowie krów mlecznych w Polsce wyniosło 2 037 tys. szt. i było nieznacznie o 0,1%, o 2,1 tys. szt. większe w stosunku do grudnia 2021 r.⁴

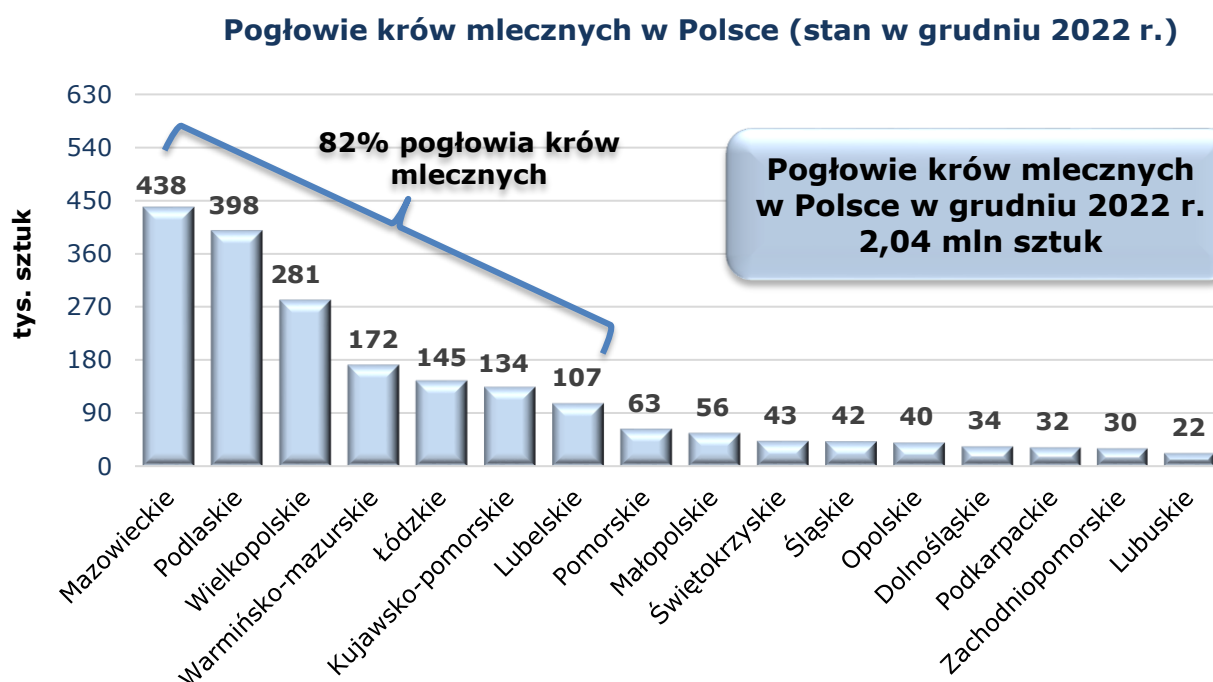
³ Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2022, Autumn 2022, Edition No 34.

⁴ Pogłowia bydła według stanu w grudniu 2022 roku, Informacje Sygnalne GUS, 31.01.2023 r.

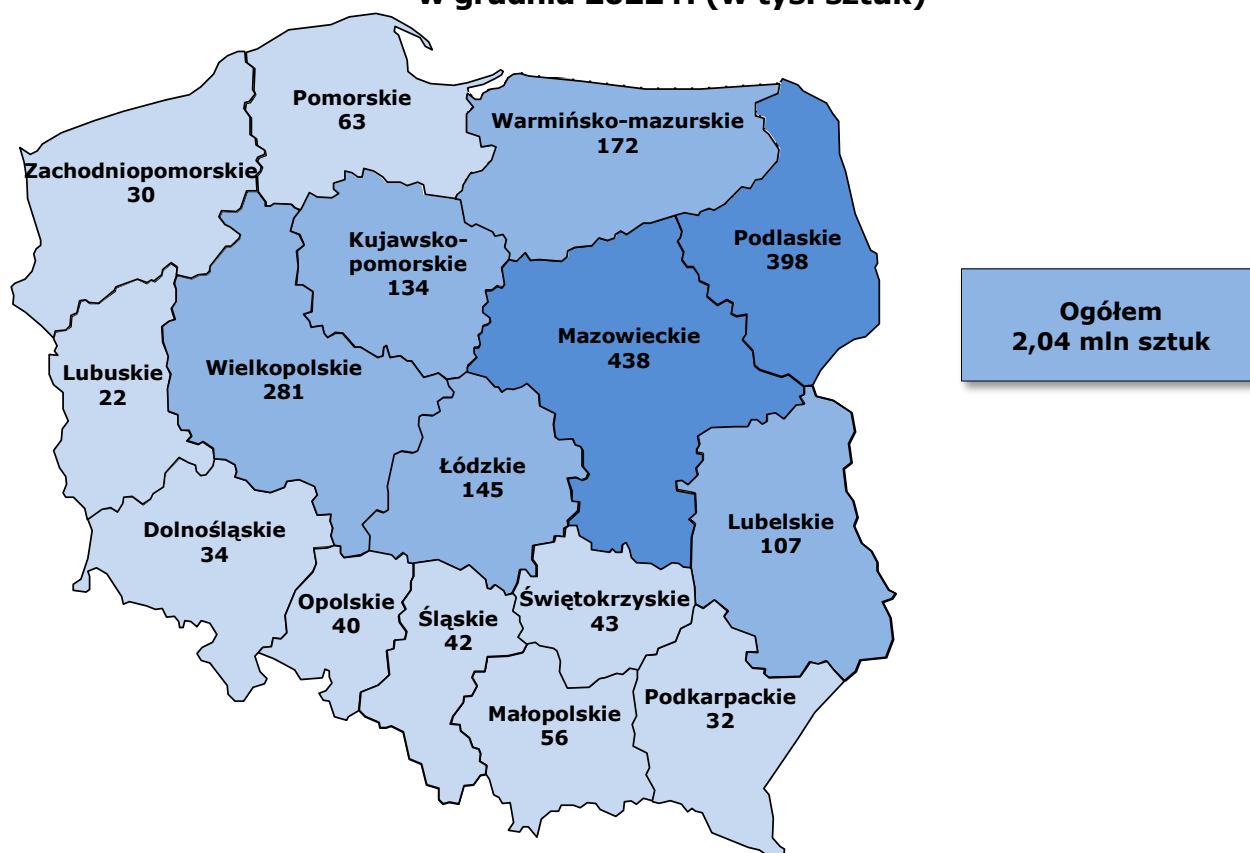
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Produkcja mleka w Polsce koncentruje się w regionach centralnym i wschodnim, tj. na terenie woj. mazowieckiego (21% łącznego pogłowia krów mlecznych – 438 tys. szt.), podlaskiego (20% – 398 tys. szt.), wielkopolskiego (14% – 281 tys. szt.), a także warmińsko-mazurskiego (8% – 172 tys. szt.), łódzkiego i kujawsko-pomorskiego (po 7% udziału w krajowym pogłowiu – odpowiednio 145 tys. szt. i 134 tys. szt.) oraz lubelskiego (5% – 107 tys. szt.). Siedem wymienionych województw skupia 82% krajowego pogłowia krów mlecznych, a na ich terenie realizowane jest 86% dostaw mleka.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

**Regionalne zróżnicowanie pogłowia krów mlecznych w Polsce
w grudniu 2022 r. (w tys. sztuk)**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

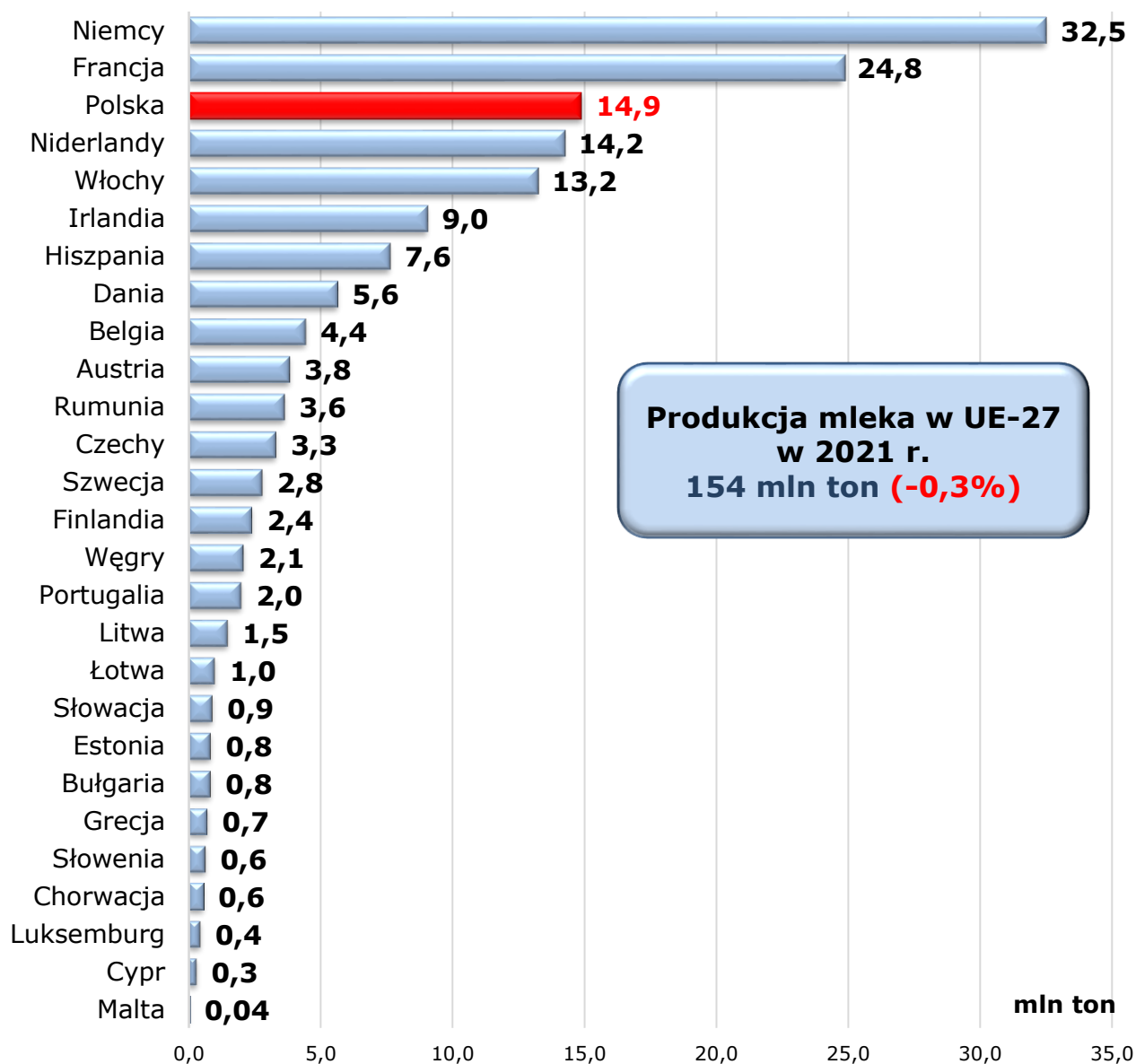
**Zmiany liczebności pogłowia krów mlecznych w Polsce
(stan w grudniu, w tys. sztuk)**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	zmiana % 2022/2021
POLSKA	2 134	2 130	2 153	2 214	2 167	2 126	2 035	2 037	0,1%
Dolnośląskie	29	27	26	25	25	25	21	34	58,2%
Kujawsko-pomorskie	142	146	143	150	140	134	133	134	0,6%
Lubelskie	128	127	128	124	123	113	106	107	0,9%
Lubuskie	16	13	14	14	13	14	13	22	78,6%
Łódzkie	175	179	178	175	181	169	152	145	-4,3%
Małopolskie	82	84	72	79	72	77	71	56	-20,3%
Mazowieckie	470	465	473	504	502	483	443	438	-1,1%
Opolskie	38	39	39	41	38	39	38	40	6,0%
Podkarpackie	49	45	43	40	35	33	34	32	-6,4%
Podlaskie	428	417	427	443	429	419	417	398	-4,5%
Pomorskie	58	56	58	60	57	54	56	63	12,8%
Śląskie	40	42	41	42	44	43	45	42	-5,2%
Świętokrzyskie	55	51	49	49	47	47	42	43	2,9%
Warmińsko-mazurskie	156	161	178	175	168	165	164	172	4,5%
Wielkopolskie	242	255	263	269	270	286	279	281	0,7%
Zachodniopomorskie	25	23	20	24	24	25	23	30	31,7%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Polska jest trzecim producentem mleka w Unii Europejskiej oraz dwunastym producentem światowym. Krajowy sektor mleczarski zaliczany jest do ważnych segmentów rynku produktów spożywczych o dużym potencjale dalszego rozwoju i ma znaczący udział w tworzeniu polskiego PKB z rolnictwa.

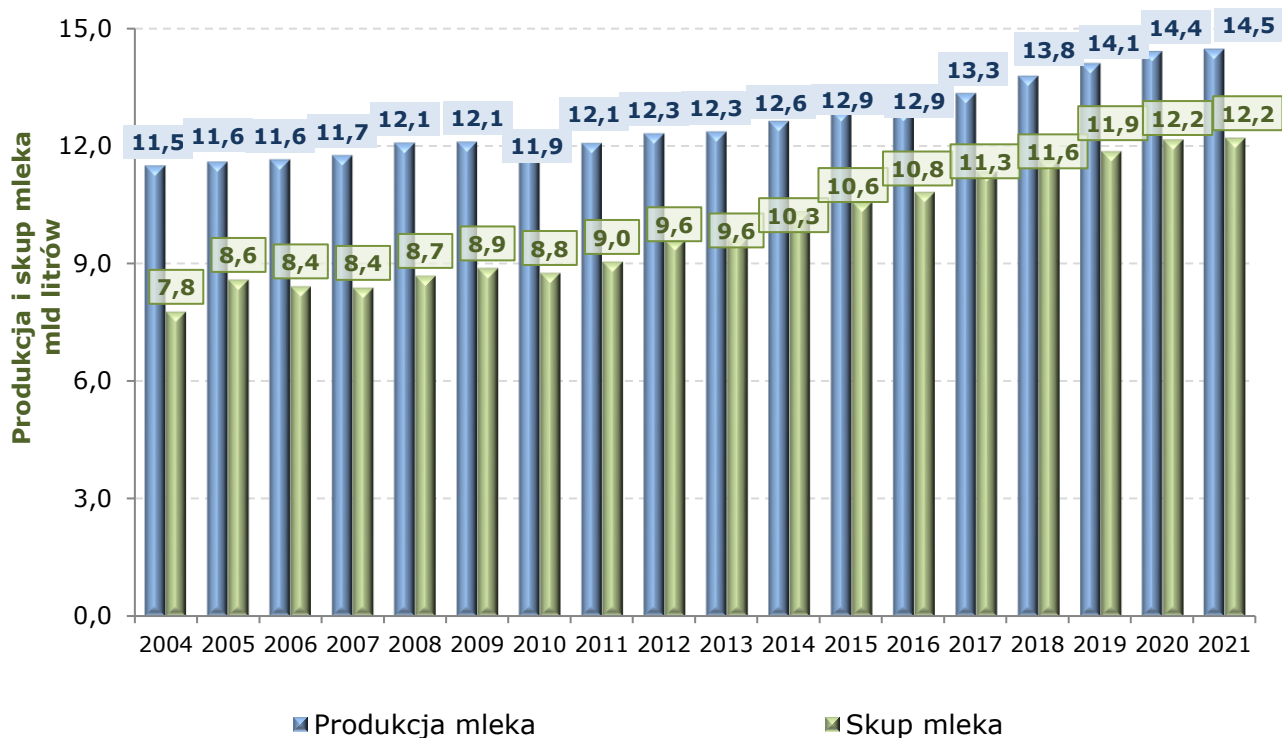
Produkcja mleka w Unii Europejskiej w 2021 r. (mln ton)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE, data odczytu: 2.02.2023 r.

Według danych GUS produkcja mleka w Polsce w 2021 r. osiągnęła poziom 14,5 mld litrów, o 0,4% wyższy niż przed rokiem.

Produkcja i skup mleka w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

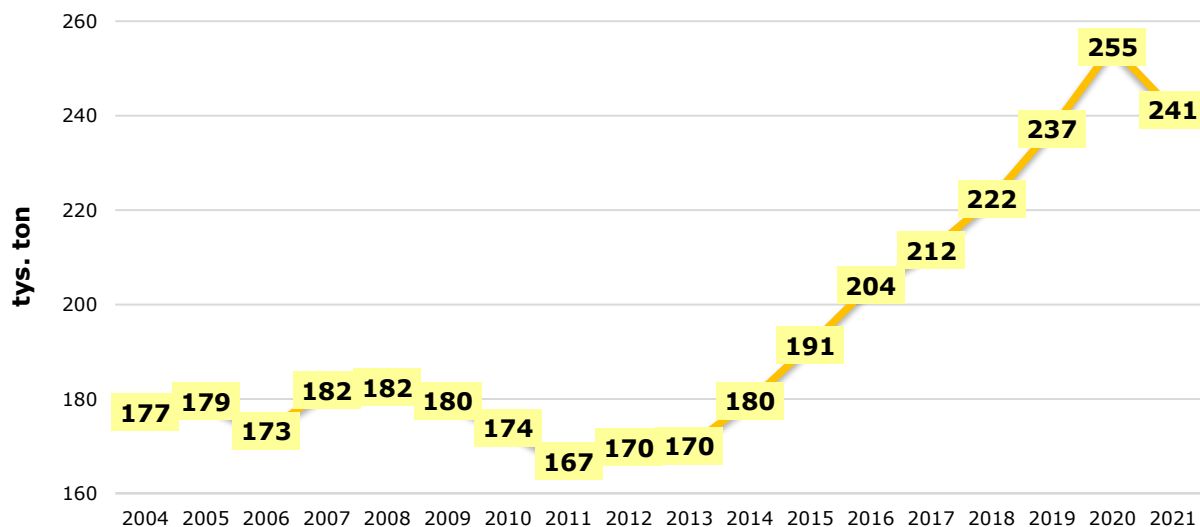
5.PRODUKCJA WYBRANYCH ARTYKUŁÓW MLECZARSKICH W POLSCE

Struktura produkcji artykułów mleczarskich w Polsce jest w znacznym stopniu determinowana sytuacją podażowo-popytową na rynku krajowym oraz na rynkach zagranicznych. Duże znaczenie w 2022 r. miały ponoszone przez producentów artykułów mleczarskich rosnące surowcowe (ceny skupu mleka) i pozasurowcowe koszty produkcji, w tym nośników energii.

PRODUKCJA MASŁA W POLSCE

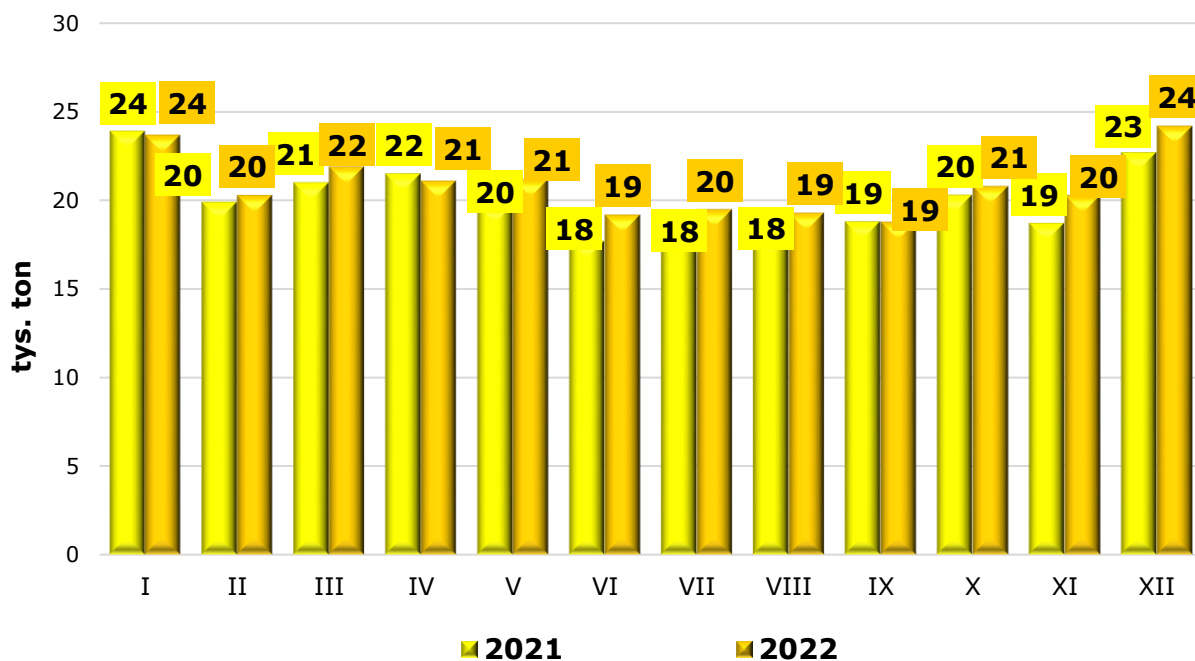
W latach 2004–2021 produkcja masła w Polsce wzrosła ze 177 tys. ton do 241 tys. ton, tj. o 36%. W 2021 r. zakłady przetwórcze wyprodukowały o 5% mniej masła niż w 2020 r. Do spadku produkcji przyczyniło się ograniczenie tempa wzrostu konsumpcji z powodu rosnących cen detalicznych masła, który odnotowano szczególnie w drugiej połowie 2021 r.

Produkcja masła w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej.

Produkcja masła w Polsce w ujęciu miesięcznym

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

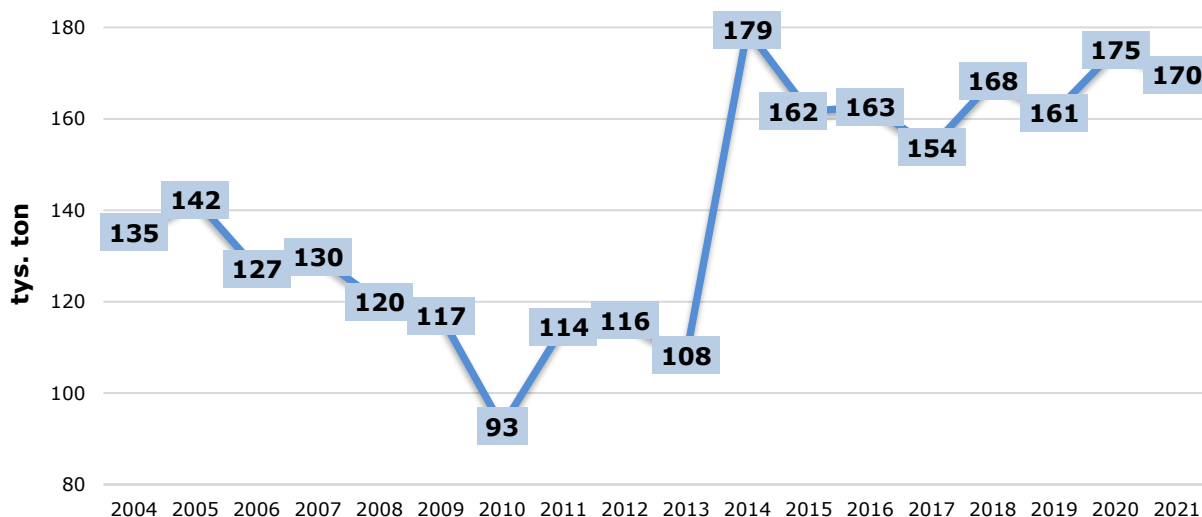
W Polsce według danych GUS⁵ produkcja masła w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej w 2022 r. wyniosła 250 tys. ton, o 4% więcej niż w 2021 r.

⁵ Dane GUS – produkcja artykułów mleczarskich w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

PRODUKCJA ODTŁUSZCZONEGO MLEKA W PROSZKU W POLSCE

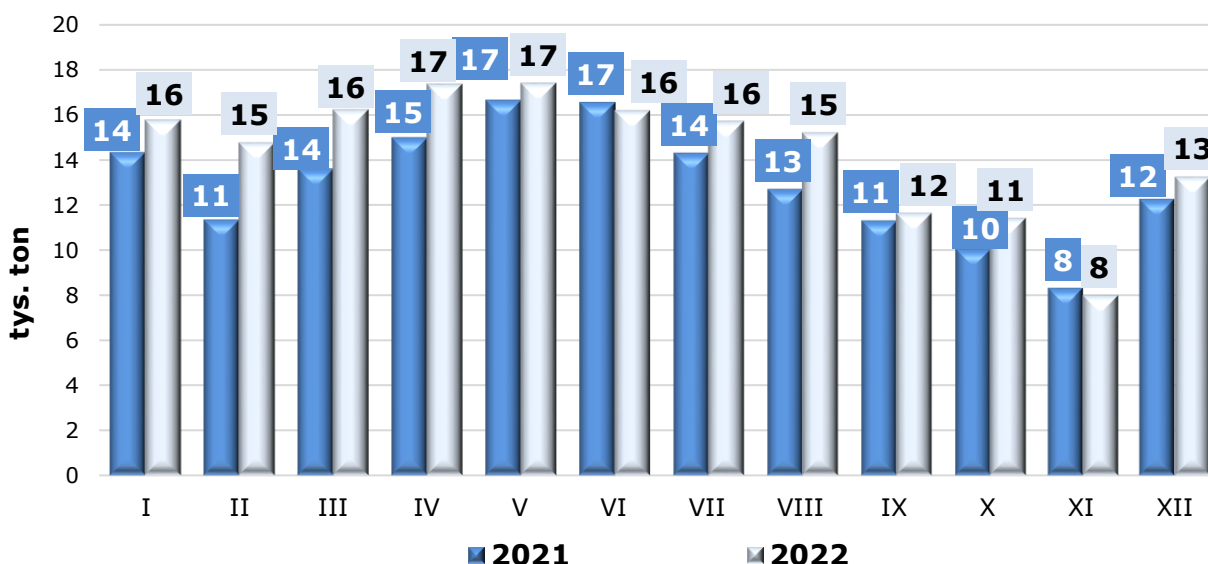
Produkcja odtłuszczonego mleka w Polsce w okresie ostatnich siedmiu lat kształtowała się na poziomie 154–175 tys. ton wobec 135 tys. ton w roku 2004. W 2021 r. zakłady przetwórcze wyprodukowały 170 tys. ton OMP, o 3% mniej niż w 2020 r.

Produkcja odtłuszczonego mleka w proszku w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej.

Produkcja odtłuszczonego mleka w proszku w Polsce w ujęciu miesięcznym

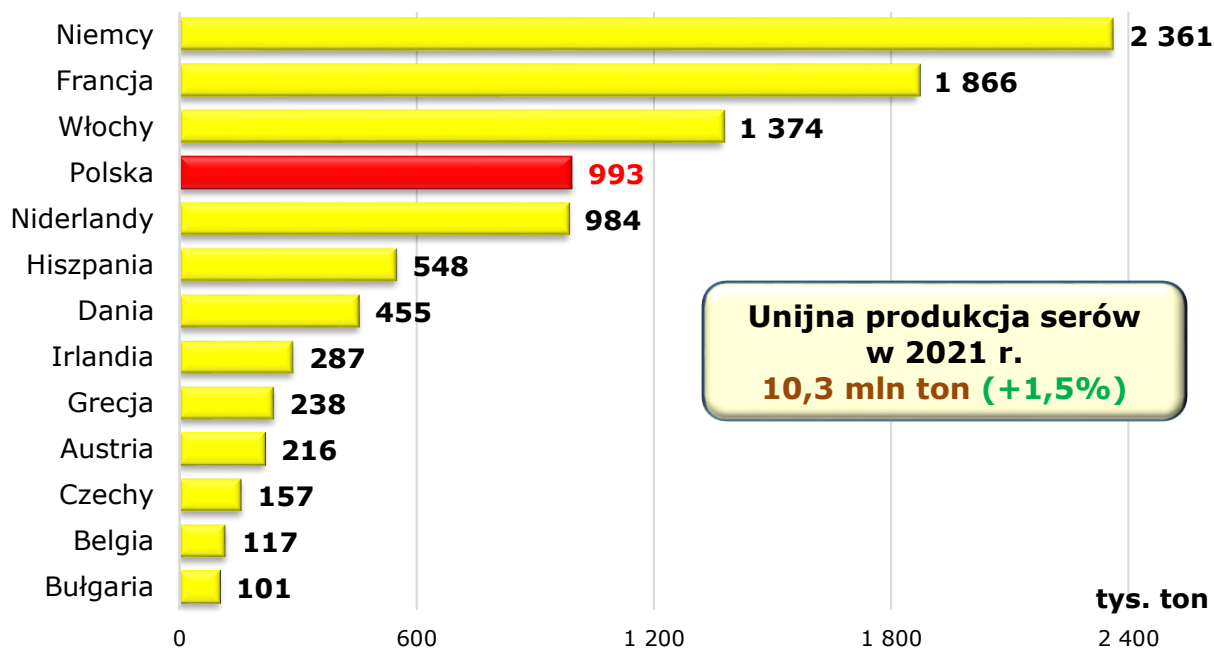
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

W Polsce w 2022 r. w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej wytworzono blisko 173 tys. ton OMP, o 11% więcej niż przed rokiem.

PRODUKCJA SERÓW PODPUSZCZKOWYCH DOJRZEWAJĄCYCH W POLSCE

Produkcja serów i twarogów jest bardzo ważnym działem przetwórstwa mleka mającym znaczny udział w zagospodarowaniu surowca mlecznego. Polska jest zaliczana do największych światowych producentów tego asortymentu. Jesteśmy piątym producentem serów na świecie (po USA, Niemczech, Francji i Włoszech) i czwartym w Unii Europejskiej.

Najwięksi producenci serów w Unii Europejskiej w 2021 r. (tys. ton)

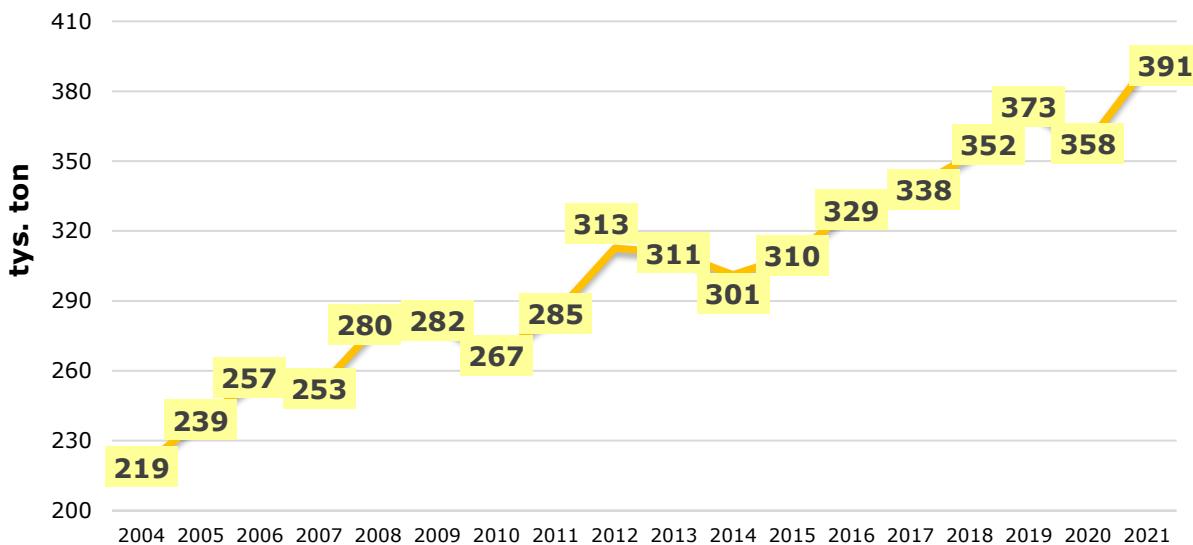
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE i GUS, data odczytu: 2.02.2023 r.

W latach 2004–2021 produkcja serów i twarogów w naszym kraju wzrosła z 582 tys. ton do rekordowego poziomu 993 tys. ton. W strukturze produkcji tej grupy towarowej dominują sery twarogowe (51% udziału) i sery podpuszczkowe dojrzewające (39%), natomiast sery topione stanowią 8%, a pozostałe sery – 2%.

Na szczególną uwagę zasługują sery podpuszczkowe dojrzewające, które są sztandarowym asortymentem krajowej branży mleczarskiej. W 2021 r. produkcja tego rodzaju serów stanowiła około 51% wartości produkcji sprzedanej serów i twarogów (12,5 mld zł) i wyniosła około 6,3 mld zł. W latach 2014–2020 produkcja serów dojrzewających wzrosła z 301 tys. ton do 358 tys. ton, tj. o 19%.

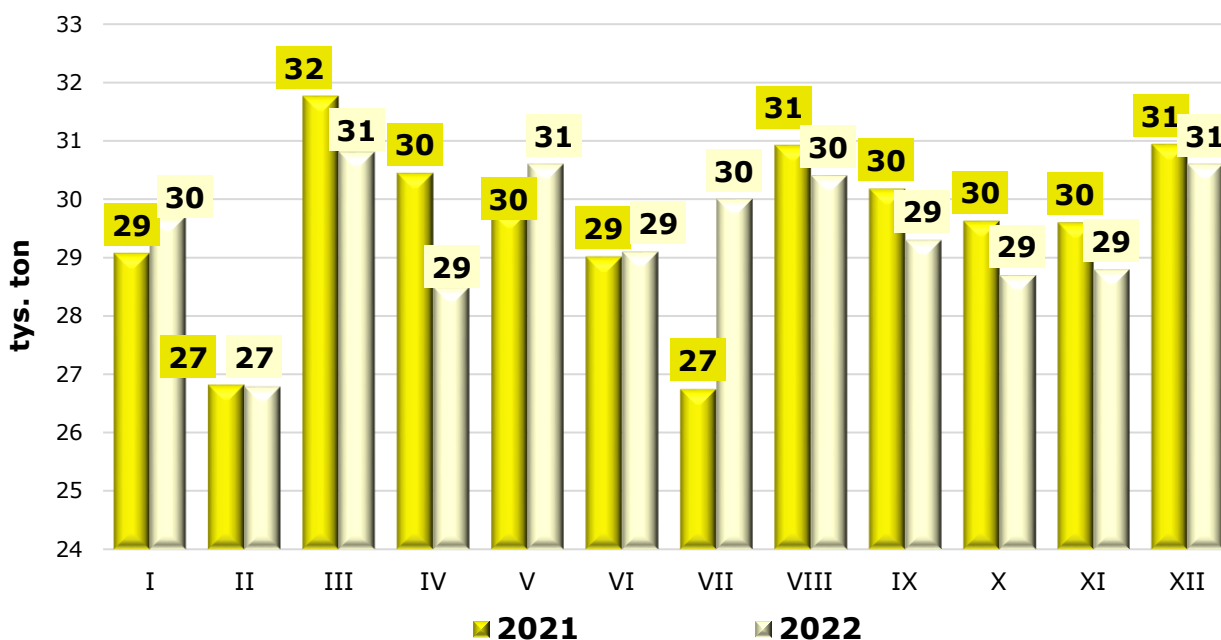
W 2021 r. zakłady przetwórcze wyprodukowały 391 tys. ton serów podpuszczkowych dojrzewających, o 9% więcej niż w 2020 r. i o 79% więcej niż w roku akcesji Polski do UE. Wzrost produkcji był wypadkową rosnącego popytu eksportowego, wzrostu zużycia ze strony sektora gastronomicznego oraz gospodarstw domowych.

Produkcja serów podpuszczkowych dojrzewających w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej.

Produkcja serów podpuszczkowych dojrzewających w Polsce w ujęciu miesięcznym

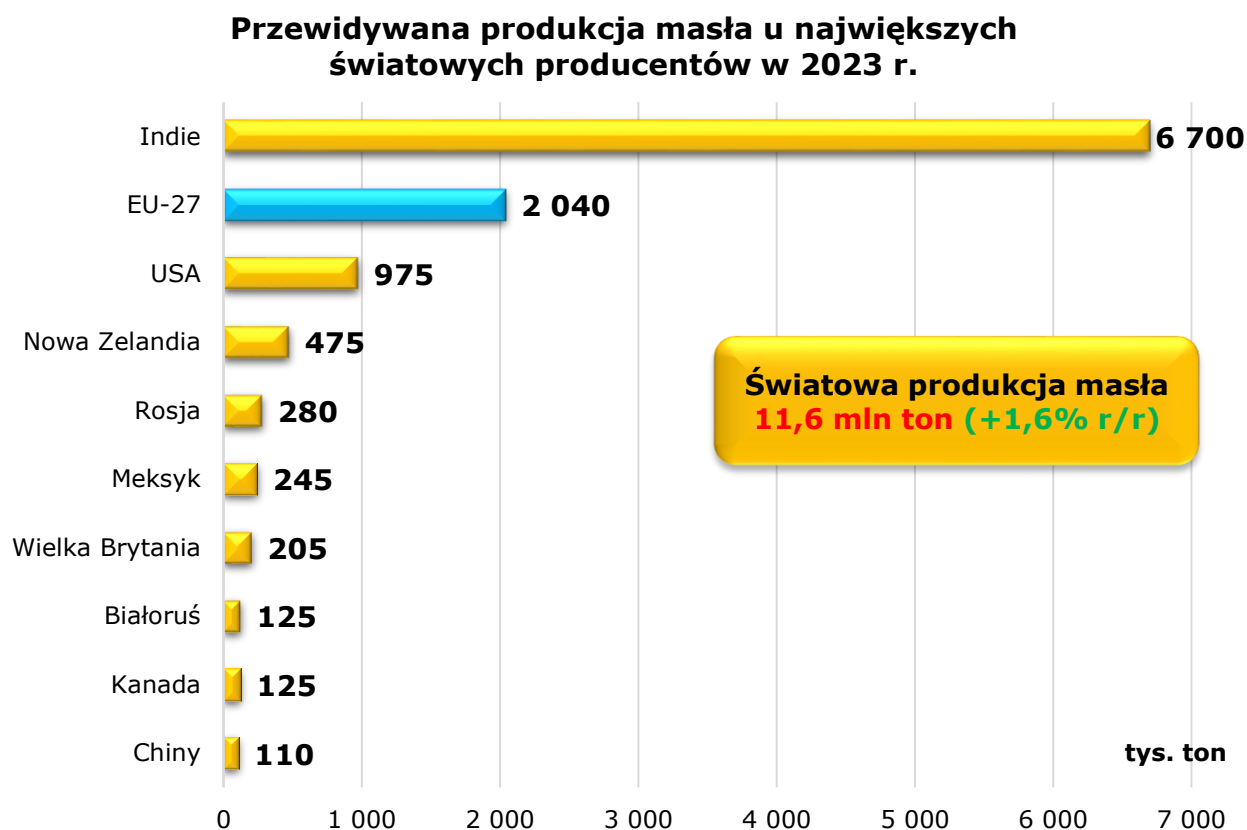
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych GUS. Produkcja w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

W 2022 r. w Polsce w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej wyprodukowano 353 tys. ton serów podpuszczkowych dojrzewających, o 1,5% mniej niż przed rokiem.

4. HANDEL UE PRODUKTAMI MLECZNYMI Z KRAJAMI TRZECIMI

MASŁO

Unia Europejska, po Indiach, zajmuje drugą pozycję w światowym rankingu największych producentów masła. Jednocześnie UE, po Nowej Zelandii, należy do grona czołowych eksporterów tego tłuszczu⁶.

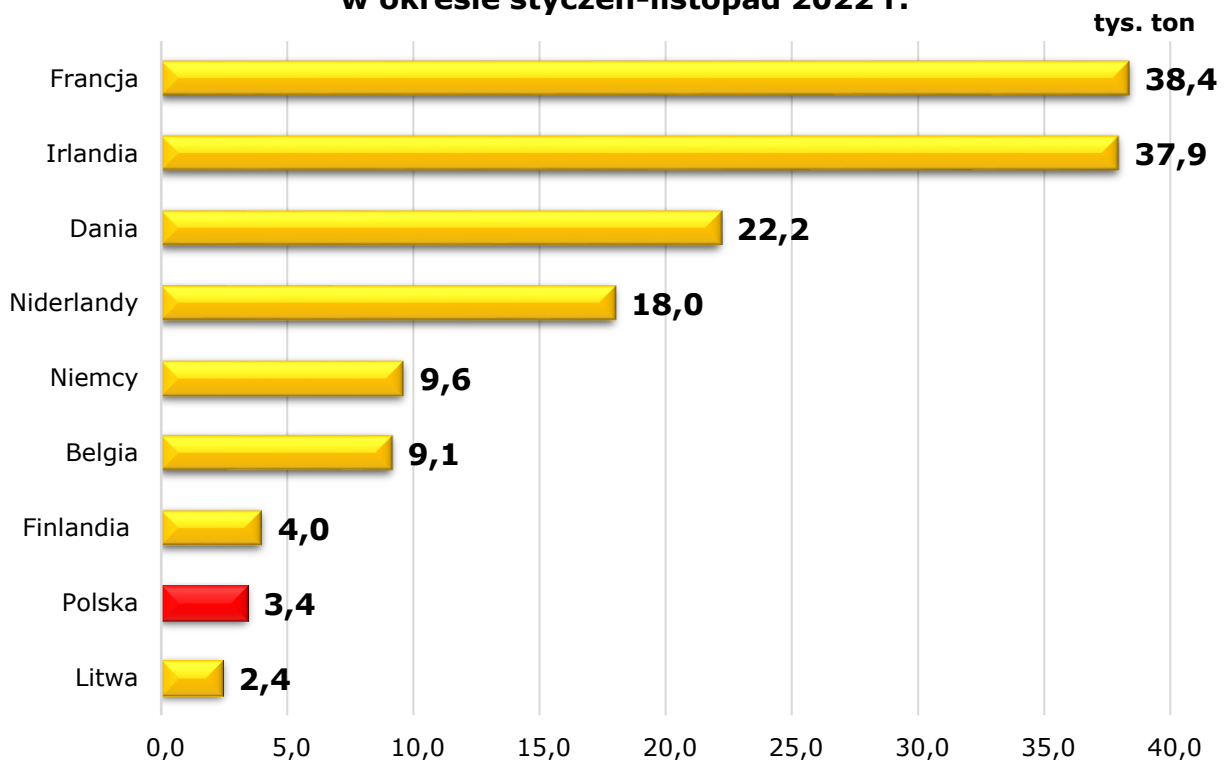

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2022.

W okresie jedenastu miesięcy 2022 r. unijny eksport masła utrzymywał się na poziomie niższym niż przed rokiem. Z danych KE wynika, że w okresie styczeń–listopad 2022 r. poza obszar celny UE-27 wyeksportowano 151 tys. ton masła, o 11% mniej niż w porównywalnym okresie 2021 r.

⁶ *Dairy: World Markets and Trade*, USDA, December 2022.

**Najwięksi unijni eksporterzy masła do krajów trzecich
w okresie styczeń-listopad 2022 r.**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 1.02.2023 r.).

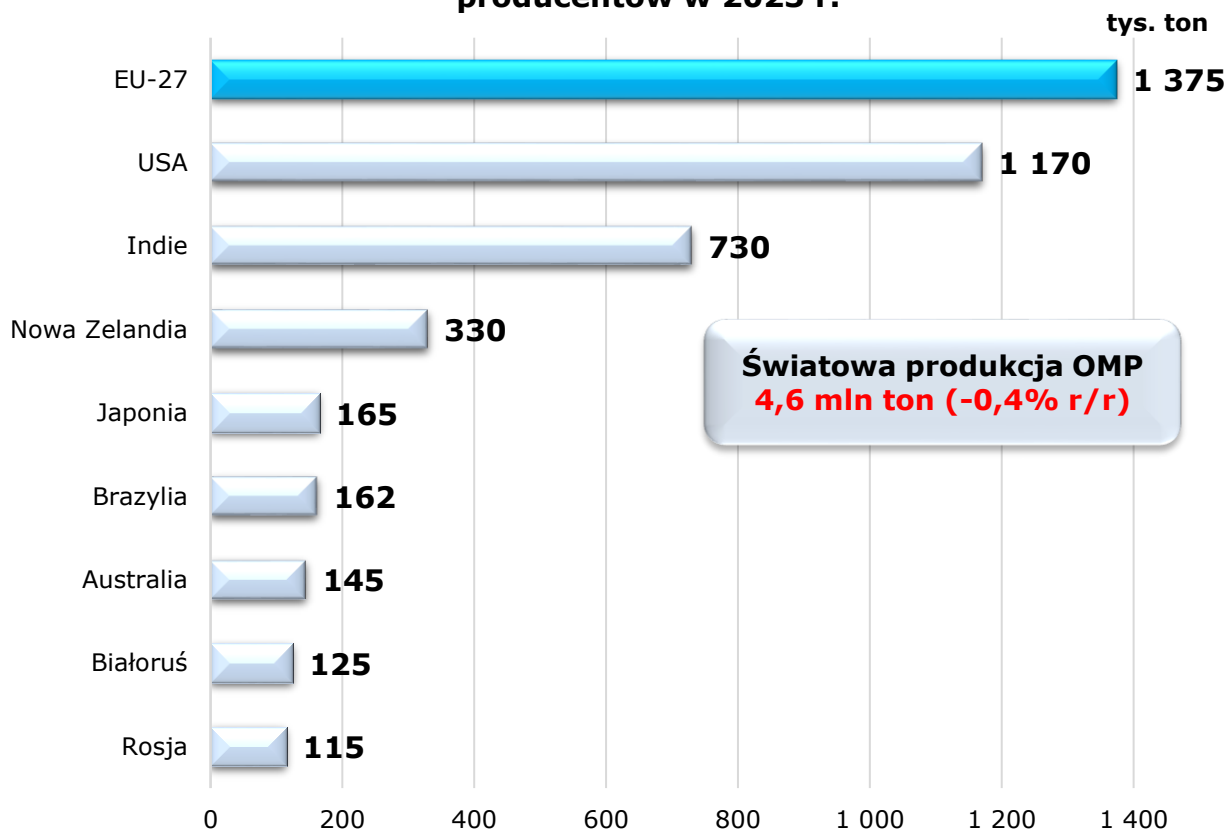
Głównymi odbiorcami masła z UE-27 w okresie styczeń–listopad 2022 r. były: USA (37,6 tys. ton), Chiny (10,8 tys. ton), Korea Południowa (9,9 tys. ton), Arabia Saudyjska (8,5 tys. ton) i Szwajcaria (7,2 tys. ton)⁷.

ODTŁUSZCZONE MLEKO W PROSZKU

Podobnie jak w przypadku masła, Unia Europejska pozostaje niekwestionowanym liderem w światowej produkcji i eksporcie odtłuszczonego mleka w proszku. Do grona znaczących producentów zaliczają się także: USA, Indie, Nowa Zelandia, Japonia, Brazylia oraz Australia.

⁷ EU Milk Market Observatory, data odczytu: 1.02.2023 r. Eksport z UE-27 obejmuje kraje trzecie poza Wielką Brytanią.

Przewidywana produkcja OMP u największych światowych producentów w 2023 r.

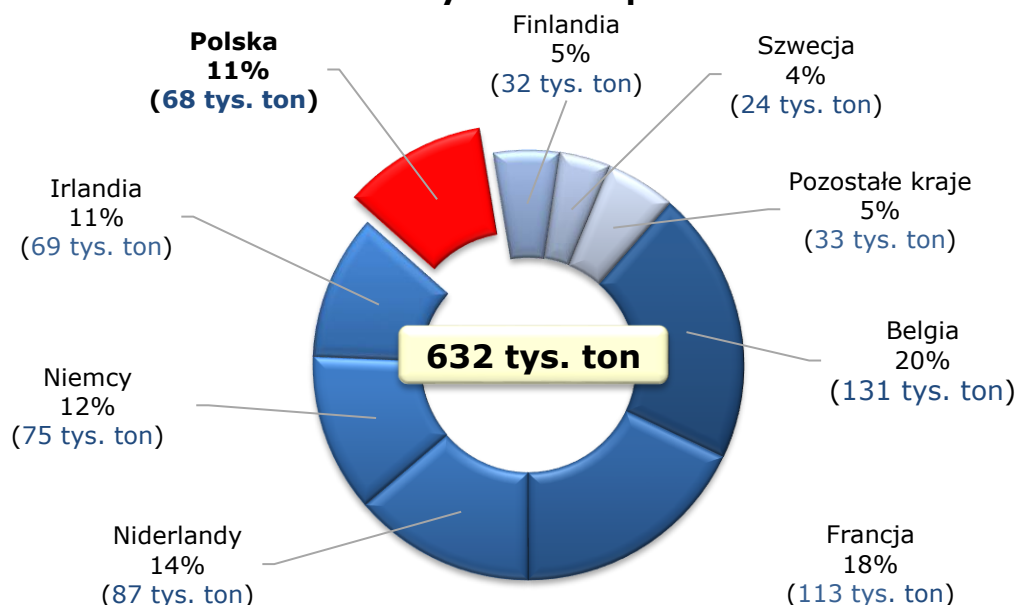
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2022.

W 2022 r. ograniczona produkcja odtłuszczonego mleka w proszku w UE przyczyniała się do spadku unijnego eksportu tego produktu, który odnotowano w okresie jedenastu miesięcy 2022 r.

W okresie styczeń–listopad 2022 r. z UE-27 wywieziono 632 tys. ton OMP, o 12% mniej niż w porównywalnym okresie 2021 r.

Eksport OMP do Algierii ukształtował się na poziomie 105 tys. ton, o 24% wyższym niż przed rokiem. Dostawy do Chin – głównego odbiorcy odtłuszczonego mleka w proszku – w okresie styczeń–listopad 2022 r., w porównaniu z tym samym okresem 2021 r., uległy obniżeniu o 36% i wyniosły 76 tys. ton. Spadek eksportu odnotowano także w przypadku m.in. Indonezji (o 32%, do 41 tys. ton), Nigerii (o 26%, do 32 tys. ton), Filipin (o 32%, do 32 tys. ton) oraz Malezji (o 35%, do 25 tys. ton). Wzrósł natomiast eksport do Egiptu (o 11%, do 36 tys. ton), Jemenu (o 4%, do 28 tys. ton) i Arabii Saudyjskiej (o 5%, do 23 tys. ton).

**Udział krajów UE-27 w eksporcie OMP do krajów trzecich
w okresie styczeń–listopad 2022 r.**

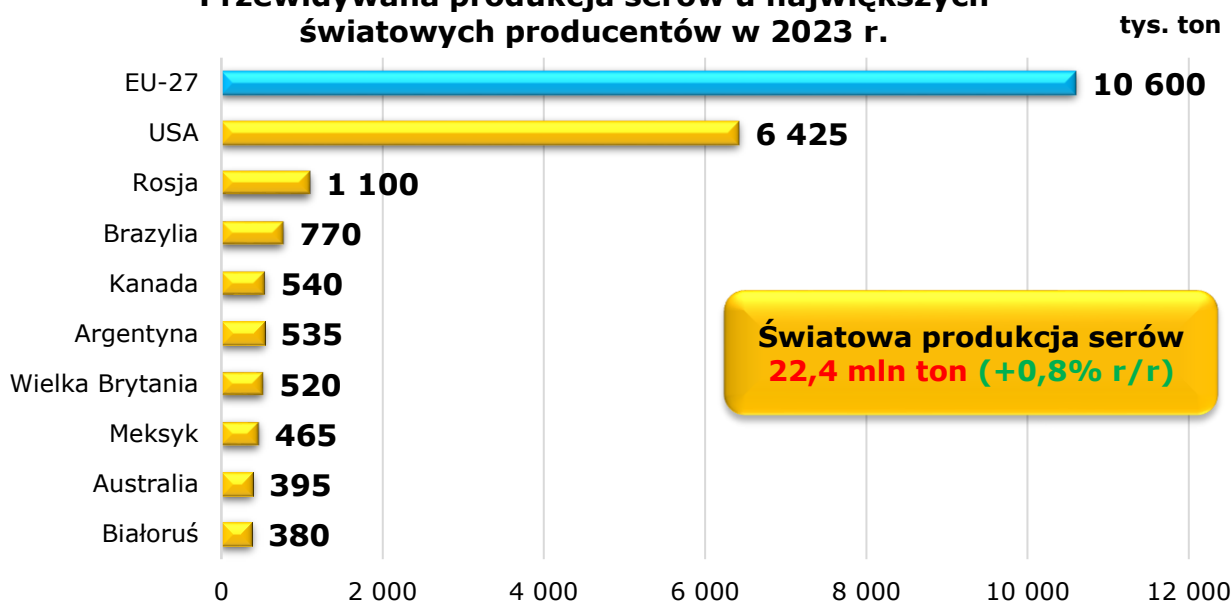

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 1.02.2023 r.).

SERY

Unia Europejska jest największym światowym producentem oraz eksporterem serów, które są dominującą pozycją w strukturze towarowej eksportu unijnych produktów mlecznych. Wynika to z wysokiej jakości i różnorodności oferty asortymentowej oraz wysokiej wartości odżywczej serów i możliwości wszechstronnego ich wykorzystania jako baza dla wielu dań i produktów spożywczych.

**Przewidywana produkcja serów u największych
światowych producentów w 2023 r.**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2022.

Z danych Komisji Europejskiej wynika, że w okresie styczeń–listopad 2022 r. z UE-27 do krajów trzecich wywieziono 849 tys. ton serów, o 4% mniej niż w analogicznym okresie przed rokiem.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 1.02.2023 r.)

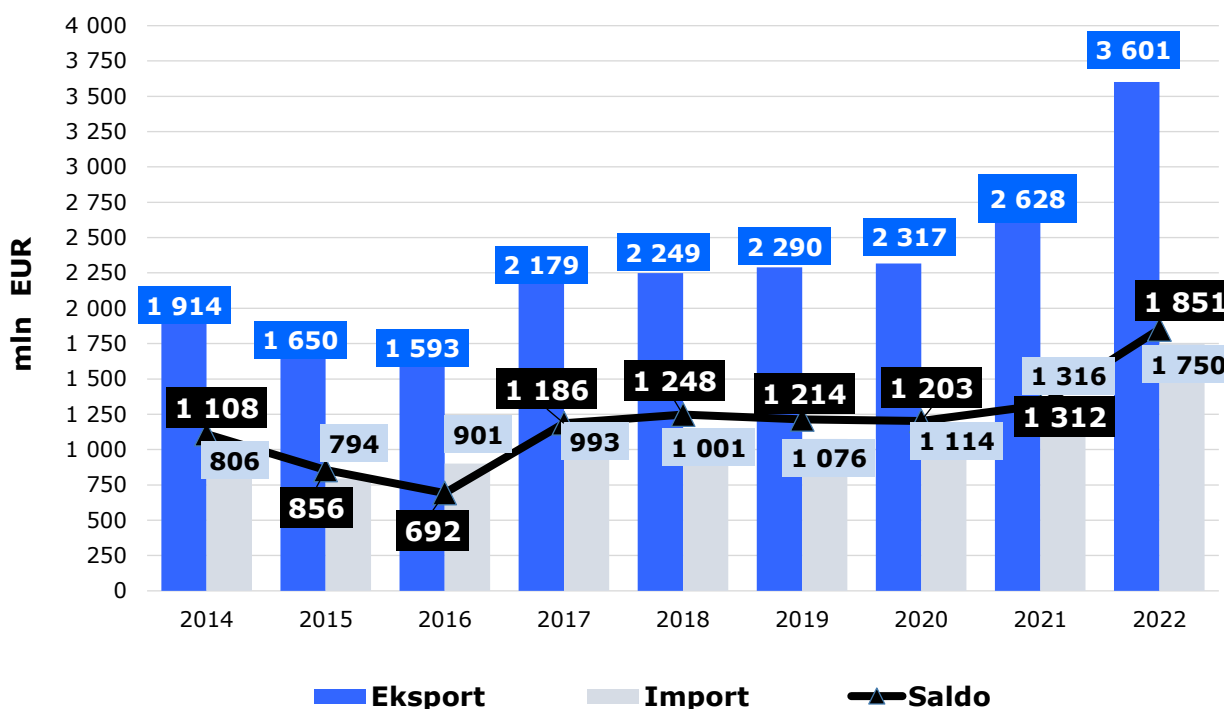
Sery z krajów UE-27 eksportowano m.in. do USA (120 tys. ton), Japonii (112 tys. ton), Szwajcarii (65 tys. ton), Korei Południowej (54 tys. ton), Arabii Saudyjskiej (40 tys. ton), a także Ukrainy (31 tys. ton) oraz Chin (27 tys. ton).

5. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI MLECZNYMI⁸

W 2022 r. wpływy krajowej branży mleczarskiej z eksportu produktów mlecznych utrzymywały się na poziomie znacznie wyższym niż przed rokiem. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów **w 2022 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła rekordowe 3,6 mld EUR (16,8 mld zł) i była o 37% wyższa niż w 2021 r.** Jednocześnie na import tego asortymentu wydatkowano 1,75 mld EUR (8,2 mld zł), o 33% więcej r/r. Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi w 2022 r. ukształtowało się na poziomie 1,85 mld EUR (8,6 mld zł), o 41% wyższym niż w 2021 r.

⁸ Wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami mlecznymi dotyczą artykułów o kodach CN 0401–0406, 2105 oraz wybranych produktów z pozycji CN 3501 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

Polski handel zagraniczny produktami mlecznymi*

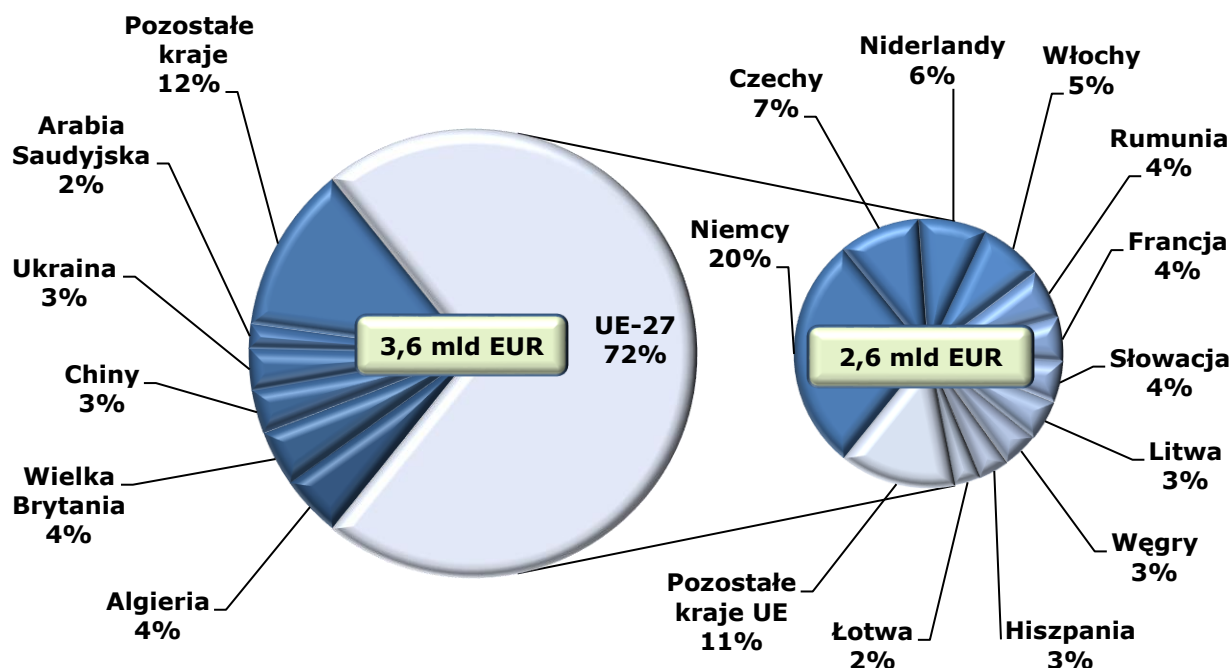
*Kody CN 0401-0406, 2105, 350110

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2022 r. – dane wstępne.

W 2022 r. produkcja krowiego mleka surowego w Polsce była większa od zapotrzebowania wewnętrznego, co stwarzało możliwość sprzedaży nadwyżek na rynkach zagranicznych, czemu dodatkowo sprzyjał popyt eksportowy na produkty mleczne z Polski. Na wzrost wartości eksportu wpływ miało m.in. osłabienie złotego względem euro i dolara amerykańskiego oraz spadek produkcji mleka u kluczowych producentów w UE.

Produkty mleczne z Polski eksportowane były przede wszystkim do UE-27. **W 2022 r. udział krajów unijnych** w ogólnej wartości wywozu wyniósł 72%, a wpływy uzyskane z eksportu wzrosły o 49%, do 2,6 mld EUR. Głównymi odbiorcami produktów mlecznych na rynku unijnym były: **Niemcy** (20% wartości – 730 mln EUR; eksport głównie mleka płynnego i śmietany oraz serów i twarogów), **Czechy** (7% – 252 mln EUR; wywóz przede wszystkim serów i twarogów oraz masła i tłuszczów mlecznych), **Niderlandy** (6% – 210 mln EUR; eksport masła i tłuszczów mlecznych, serwatki oraz OMP) oraz **Włochy** (5% – 196 mln EUR; wywóz głównie serów i twarogów oraz OMP).

**Struktura geograficzna polskiego eksportu produktów mlecznych*
w 2022 r.**

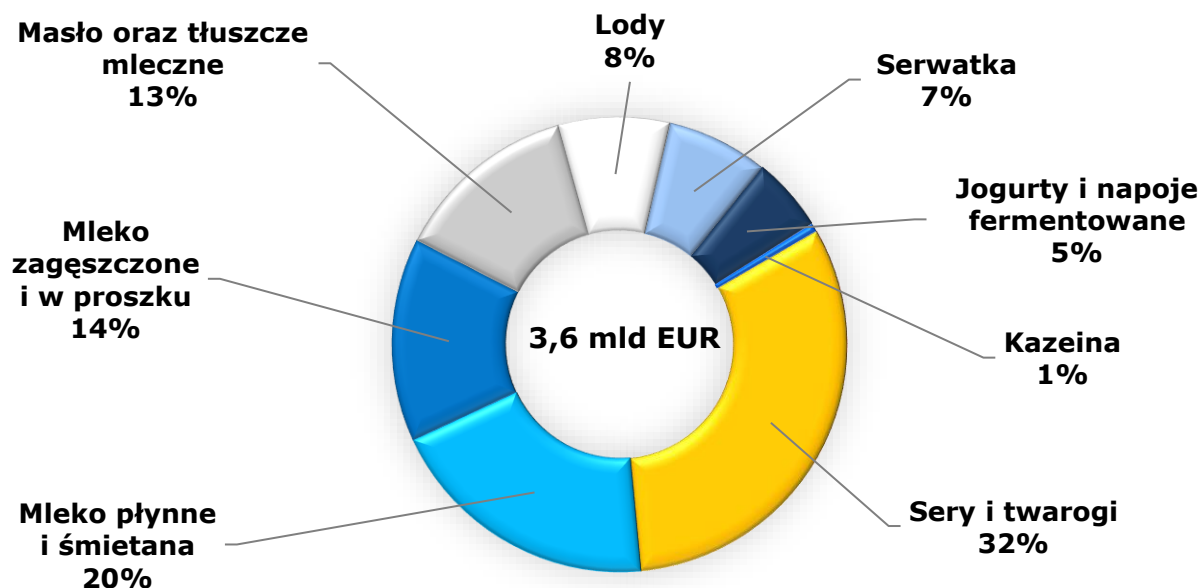
*kody CN 0401-0406, 2105, 3501 10

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Udział krajów pozaunijnych w wywozie produktów mlecznych z Polski. stanowił 28%. Przychody uzyskane z eksportu wyniosły 1,0 mld EUR i były o 15% większe niż w 2021 r. Największy udział w polskim eksporcie spośród krajów pozaunijnych miały: **Algeria** (4% wartości wywozu – 159 mln EUR; eksport OMP), **Wielka Brytania** (4% – 144 mln EUR; wywóz głównie serów i twarogów, jogurtów i napojów fermentowanych oraz lodów), **Chiny** (3% – 114 mln EUR; eksport przede wszystkim mleka płynnego i śmietany oraz serwatki), **Ukraina** (3% – 108 mln EUR; wywóz głównie serów i twarogów oraz jogurtów i napojów fermentowanych), a także **Arabia Saudyjska** (2% – 62 mln EUR; eksport przede wszystkim serów i twarogów oraz OMP).

W strukturze wywozu produktów mlecznych z Polski dominującą pozycję zajmują sery i twarogi, których eksport w 2022 r. stanowił 32% wartości ogółem – 1,1 mld EUR. Na kolejnych pozycjach uplasowały się mleko płynne i śmietana (z 20% udziałem – 705 mln EUR) oraz mleko zagęszczone i w proszku (14% – 520 mln EUR). Masło oraz tłuszcze mleczne miały 13% udziału w wartości eksportu produktów mlecznych z Polski (473 mln EUR), lody – 8% (287 mln EUR), natomiast serwatka – 7% (260 mln EUR).

Struktura towarowa eksportu produktów mlecznych z Polski w 2022 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Eksport produktów mlecznych z Polski (w tys. ton)

Kody CN	Wyszczególnienie	2021	2022	Zmiana 2022/2021
0401	Mleko płynne i śmietana	877,7	842,3	-4,0%
0402	Mleko zagęszczone i w proszku	139,5	144,2	3,3%
0402 10	OMP	109,0	118,6	8,8%
0402 21 0402 29	PMP	19,7	14,5	-26,7%
0403	Jogurty i napoje fermentowane	115,9	130,8	12,9%
0404	Serwatka	233,4	221,7	-5,0%
0405	Masło oraz tłuszcze mleczne	49,4	74,2	50,2%
0406	Sery i twarogi	288,4	279,5	-3,1%
0406 30, 0406 40, 0406 90	sery dojrzewające	174,3	153,1	-12,2%
0406 10 0406 20	ser świeży, serwatkowy i twaróg	114,0	126,5	10,9%
2105	Lody	111,7	109,9	-1,6%
3501 10	Kazeina	2,6	1,9	-28,9%

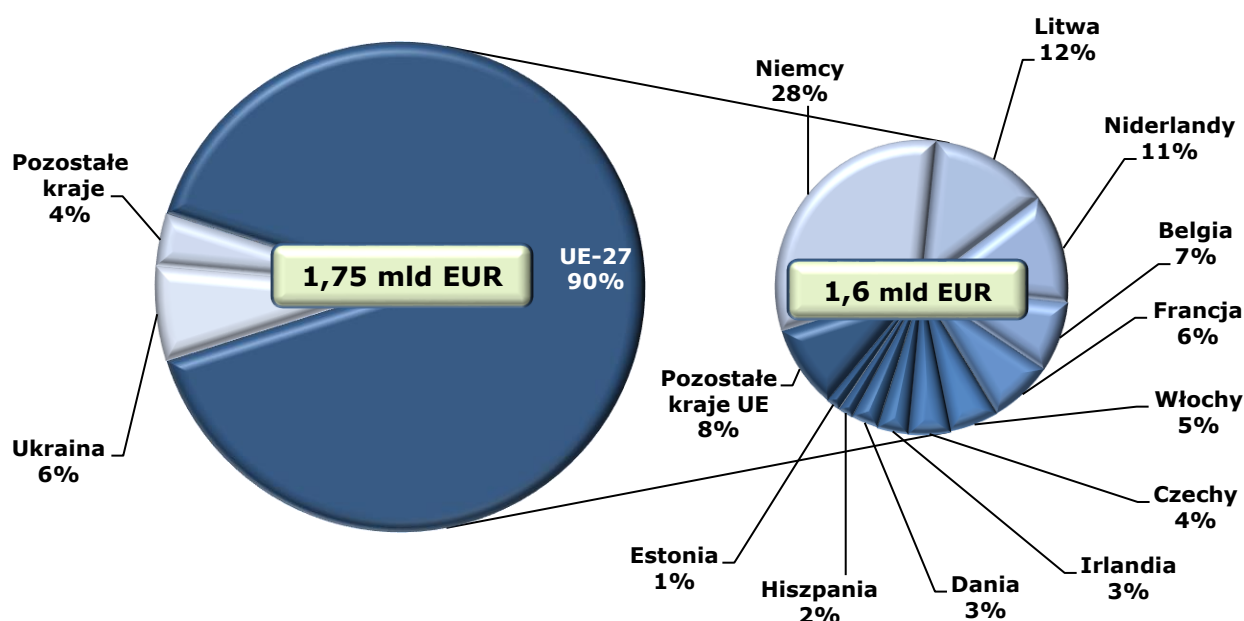
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2022 r. – dane wstępne.

W 2022 r. w znaczącym stopniu (o 50%, do 74 tys. ton) wzrósł wolumen eksportu masła i tłuszczów mlecznych. Wywóz jogurtów i napojów fermentowanych był o 13% większy niż w 2021 r. i wyniósł 131 tys. ton. Wzrost odnotowano również w eksporcie sera świeżego, serwatkowego i twarogu (o 11%, do 126,5 tys. ton). Zwiększył się także eksport odtłuszczonego mleka w proszku – o 9%, do 119 tys. ton.

Jednocześnie w 2022 r. obniżeniu o 29%, do 1,9 tys. ton uległ wywóz kazeiny. Wolumen eksportu pełnego mleka w proszku wyniósł 14,5 tys. ton i był o 27% mniejszy. Obniżeniu o 5%, do 222 tys. ton uległ również wolumen eksportu serwatki. Wywóz mleka płynnego i śmietany był o 4% mniejszy niż w 2021 r. i ukształtował się na poziomie 842 tys. ton. Serów i twarogów wyeksportowano 279,5 tys. ton, o 3% mniej niż w 2021 r. W wywozie tej grupy asortymentowej nadal dominowały sery podpuszczkowe dojrzewające, których za granicę sprzedano 153 tys. ton, o 12% mniej w relacji r/r. Z kraju wywieziono ponadto 110 tys. ton lodów, o 2% mniej niż rok wcześniej.

Wartość importu produktów mlecznych jest zdecydowanie mniejsza niż eksportu, a sprowadzane do Polski artykuły mleczarskie w 90% pochodzą z UE. W 2022 r. wydatki poniesione na przywóz produktów mlecznych do Polski wyniosły 1,75 mld EUR (8,2 mld zł) i były o 33% większe niż w 2021 r.

Struktura geograficzna polskiego importu produktów mlecznych w 2022 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W 2022 r. krajowi importerzy znacząco zwiększyli przywóz odtłuszczonego mleka w proszku – o 36%, do 72 tys. ton oraz kazeiny – o 17%, do 12 tys. ton. Do 205 tys. ton (o 1%) wzrósł import mleka płynnego i śmietany.

Obniżeniu uległ natomiast import serwatki (o 20%, do 105 tys. ton) oraz masła i tłuszczów mlecznych (o 17%, do 27 tys. ton). Lodów zaimportowano 39 tys. ton, a pełnego mleka w proszku – 18 tys. ton, odpowiednio o 11% i 2,5% mniej niż w 2021 r. Wolumen importu serów dojrzewających wyniósł 67 tys. ton i był o 1,5% mniejszy. Mniejszy był także przywóz jogurtów i napojów fermentowanych – 60,5 tys. ton (o 1%). Na poziomie niższym niż przed rokiem ukształtował się również import sera świeżego, serwatkowego i twarogu (40,5 tys. ton, spadek o 1%).

Import produktów mlecznych do Polski (w tys. ton)

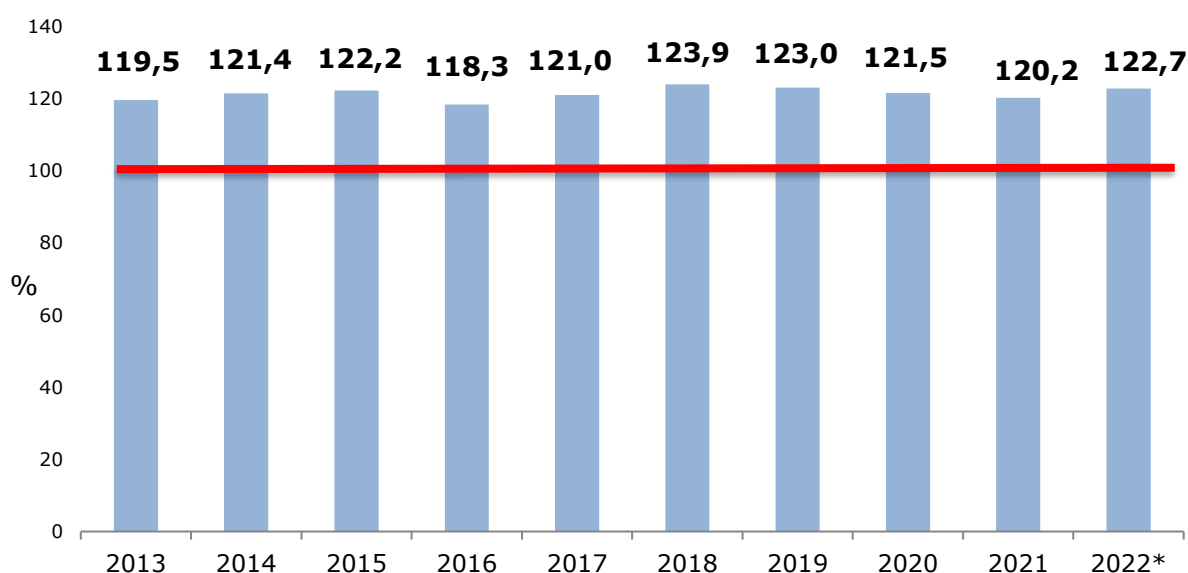
Kody CN	Wyszczególnienie	2021	2022	Zmiana 2022/2021
0401	Mleko płynne i śmietana	202,8	204,6	0,9%
0402	Mleko zagęszczone i w proszku	118,9	124,1	4,4%
0402 10	OMP	53,0	72,1	36,1%
0402 21 0402 29	PMP	18,8	18,3	-2,5%
0403	Jogurty i napoje fermentowane	61,2	60,5	-1,2%
0404	Serwatka	130,8	105,1	-19,7%
0405	Masło oraz tłuszcze mleczne	32,4	27,0	-16,7%
0406	Sery i twarogi	108,7	107,2	-1,3%
0406 30, 0406 40, 0406 90	sery dojrzewające	67,7	66,7	-1,5%
0406 10 0406 20	ser świeży, serwatkowy i twaróg	41,0	40,5	-1,0%
2105	Lody	43,3	38,7	-10,6%
3501 10	Kazeina	10,6	12,4	17,1%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2022 r.– dane wstępne.

6. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU MLEKA

W Polsce produkcja krowiego mleka surowego jest większa od zapotrzebowania rynku wewnętrznego (od 2017 r. samowystarczalność utrzymuje się na poziomie 120–124%), co stwarza możliwość sprzedaży nadwyżek na rynkach zagranicznych.

Samowystarczalność Polski w produkcji mleka krowiego

Samowystarczalność liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe), *szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS i IERiGŻ-PIB.

Samowystarczalność Polski w produkcji mleka krowiego

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Produkcja ogółem (tys. ton)	13 790	14 215	14 518	14 847	15 025	14 850
Zużycie wewnętrzne: (tys. ton)	11 400	11 475	11 808	12 217	12 500	12 100
Na pasze	565	630	720	820	820	620
Na spożycie	10 835	10 845	11 088	11 397	11 680	11 480
Samowystarczalność (%)	121,0%	123,9%	123,0%	121,5%	120,2%	122,7%

Samowystarczalność liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe), *szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

W ostatnich latach z Polski wywożono średnio 32% wolumenu krajowej produkcji mleka. Największy udział eksportu w produkcji – na poziomie 34% szacuje się w 2022 r.

Krajowa produkcja i handel mlekiem (w tys. ton)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Produkcja ogółem	13 790	14 215	14 518	14 847	15 025	14 850
Eksport**	4 210	4 650	4 610	4 730	4 755	5 000
Udział eksportu w produkcji	31%	33%	32%	32%	32%	34%

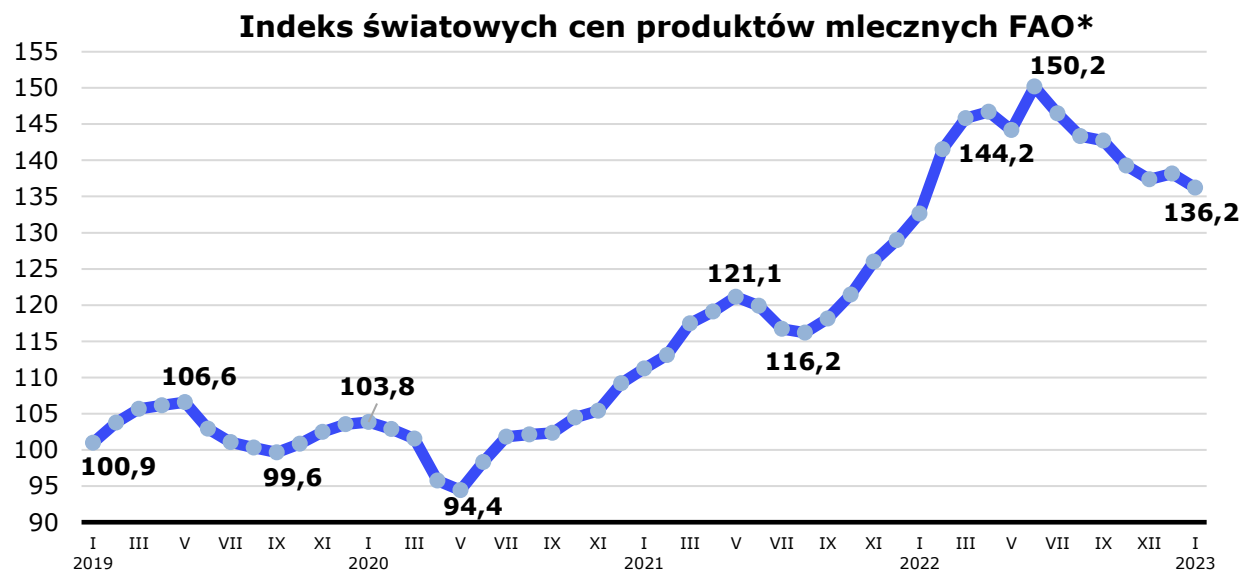
*Szacunek IERiGŻ-PIB, ** Wolumen eksportu obliczono wykorzystując współczynnik zawartości suchej masy w mleku surowym – 13,2%.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

7. SYTUACJA CENOWA

Indeks cen produktów mlecznych FAO

Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa od lipca 2022 r. notowana jest spadkowa tendencja wartości indeksu cen produktów mlecznych FAO. W styczniu 2023 r. wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 136,2 pkt, o 2 pp. wyższym niż w grudniu 2022 r., ale o 3,6 pp. wyższym niż przed rokiem.

*Wskaźnik cen przetworów mlecznych FAO obliczany na podstawie średnich miesięcznych zmian cen masła, serów, OMP i PMP ważonych wielkością eksportu, lata 2014-2016 = 100.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie FAO Food Price Index.

W styczniu 2023 r. obniżeniu uległy notowania masła i mleka w proszku, głównie w wyniku ograniczonego globalnego popytu importowego na te produkty, a także

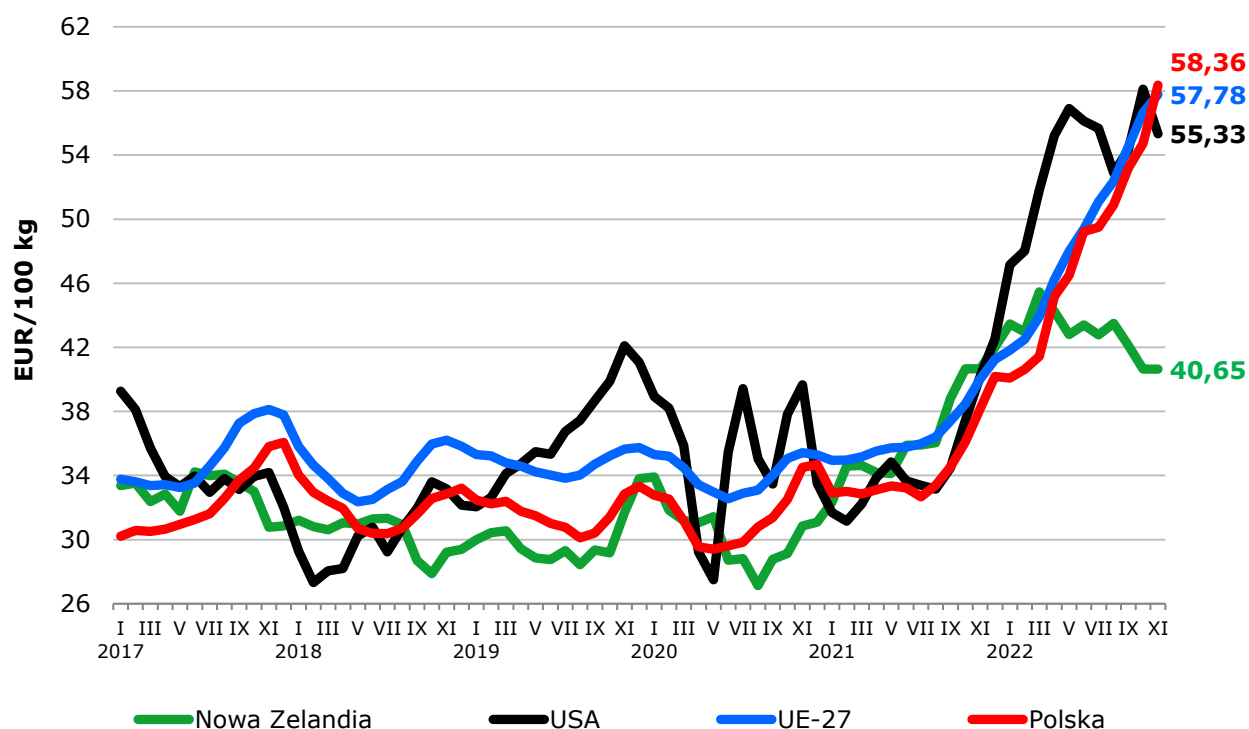
na skutek zwiększonych dostaw masła z Oceanii oraz pełnego mleka w proszku z Nowej Zelandii.

Z kolei notowania cen sera nieznacznie wzrosły, co było spowodowane ożywieniem w usługach gastronomicznych i sprzedaży detalicznej w Europie Zachodniej po nowym roku.

Ceny mleka na rynkach zagranicznych i w Polsce

Ceny mleka w USA od czerwca 2022 r. wykazywały wahania. W listopadzie 2022 r. amerykańscy producenci za mleko uzyskiwali 55,33 EUR/100 kg, o 5% mniej niż w październiku 2022 r., ale o 38% więcej niż w listopadzie 2021 r. W Nowej Zelandii ceny mleka od września 2020 r. do marca 2022 r., pomimo miesięcznych wahań, notowały systematyczny wzrost. Jednak od kwietnia 2022 r. nastąpił spadek cen mleka. W tym regionie świata w listopadzie 2022 r., podobnie jak przed miesiącem i rokiem, za surowiec płacono średnio 40,65 EUR/100 kg.

Ceny mleka w wybranych regionach świata

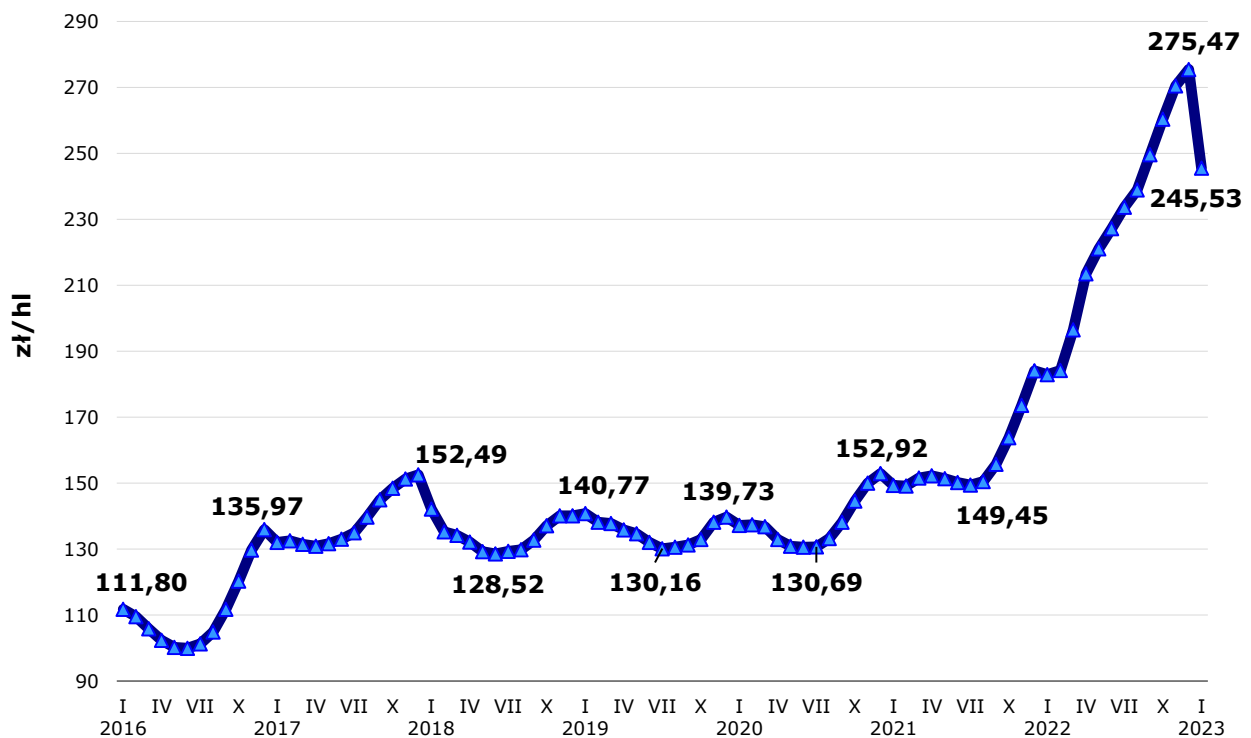
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych CLAL i KE, w USA cena w listopadzie 2022 r. – szacunek CLAL.

W UE-27 przeciętna cena mleka w listopadzie 2022 r. ukształtowała się na poziomie 57,78 EUR/100 kg i była o 2% wyższa niż miesiąc wcześniej i o 44% wyższa niż

w listopadzie 2021 r. Średnia unijna cena mleka była o 4% wyższa niż w USA i o 42% wyższa niż w Nowej Zelandii⁹.

Ceny mleka surowego i produktów mlecznych w Polsce są w dużym stopniu skorelowane ze zmianami cen na rynku światowym, charakteryzującymi się około dwuletnim cyklem koniunkturalnym. Poza wahaniami koniunkturalnymi, ceny mleka i produktów mlecznych, wykazują także wahania sezonowe, które są determinowane zmiennością podaży surowca (dostaw do przemysłu mleczarskiego). W okresie wiosenno-letnim, wraz ze wzrostem zasobów pasz objętościowych, zwiększa się produkcja i dostawy surowca do przemysłu.

Ceny skupu mleka surowego w Polsce (bez VAT)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

W Polsce w 2022 r. ceny skupu mleka surowego utrzymywały się na poziomie znacząco wyższym niż przed rokiem, osiągając jednocześnie najwyższe wartości w historii. Na początku 2023 r. tendencja wzrostowa cen skupu mleka została zahamowana. Według danych GUS w styczniu 2023 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 245,53 zł/hl, o 11% mniej niż miesiąc wcześniej, ale o 34% więcej niż w styczniu 2022 r.

⁹ Ceny mleka w Nowej Zelandii i USA według CLAL, w UE – dane KE.

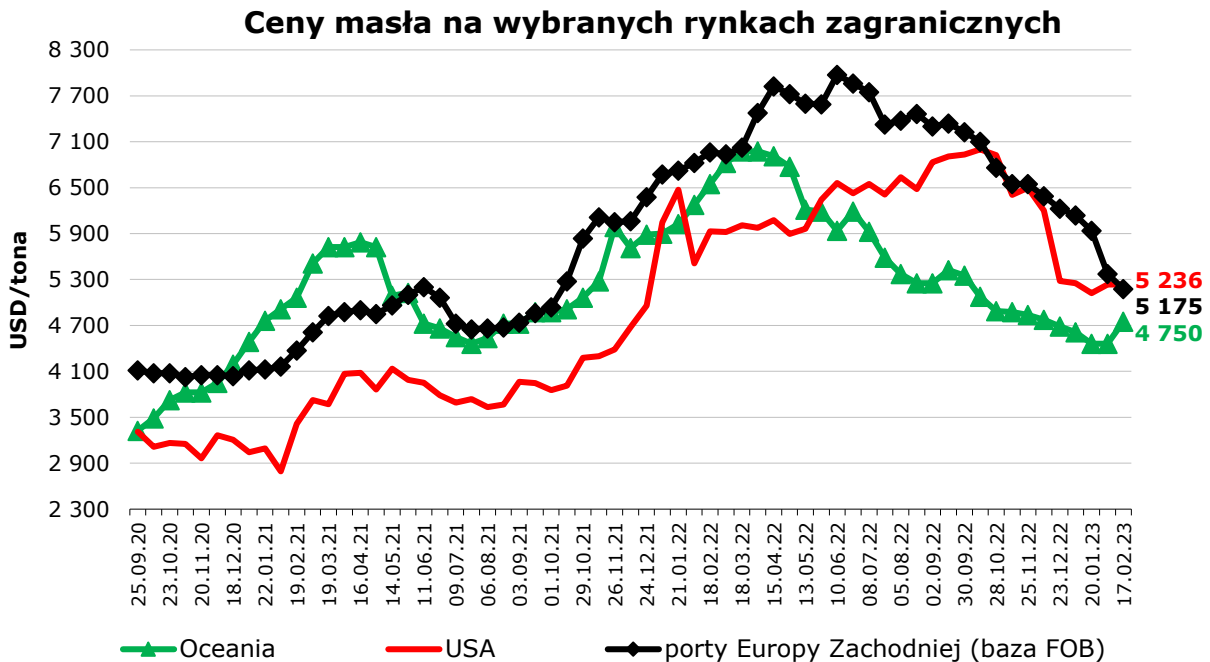
Ceny skupu mleka bez VAT według siedziby producenta

Województwa	w styczniu 2023 r.	Zmiana ceny w %	
	w zł/hl	miesięczna	roczna
POLSKA	245,53	-10,9	34,2
Dolnośląskie	261,08	-6,2	43,0
Kujawsko-pomorskie	235,14	-10,1	30,6
Lubelskie	240,88	-11,9	31,5
Lubuskie	264,18	-7,3	38,9
Łódzkie	232,74	-7,7	31,7
Małopolskie	234,20	-7,0	38,8
Mazowieckie	245,73	-9,2	35,1
Opolskie	251,41	-8,8	33,9
Podkarpackie	242,66	-11,1	33,7
Podlaskie	252,38	-13,9	36,1
Pomorskie	238,52	-12,7	30,0
Śląskie	242,06	-11,7	29,2
Świętokrzyskie	230,58	-13,0	25,8
Warmińsko-mazurskie	252,82	-12,4	36,0
Wielkopolskie	244,84	-9,7	34,2
Zachodniopomorskie	246,20	-11,6	32,4

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Ceny masła na rynkach zagranicznych i w Polsce

W Oceanii od połowy kwietnia 2022 r., w portach Europy Zachodniej od czerwca 2022 r., a w USA od końca października 2022 r., ceny masła wykazywały tendencję spadkową. W połowie lutego 2023 r. ceny masła w Oceanii i USA wzrosły.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych CLAL.

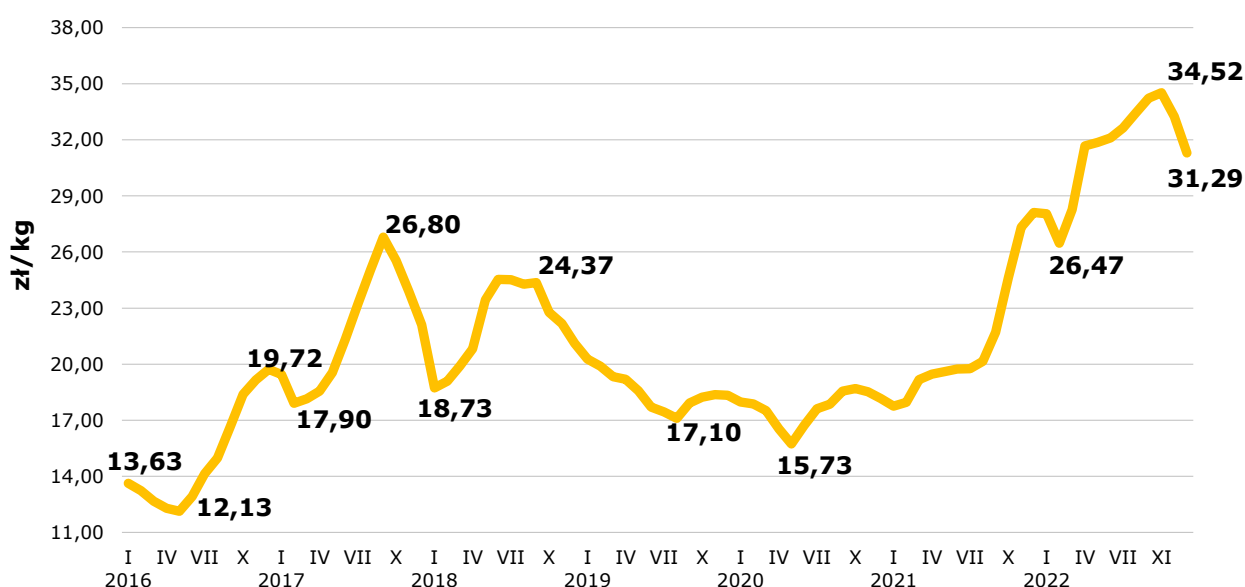
W portach Europy Zachodniej (baza FOB) w notowaniu z **17 lutego 2023 r.** za ten rodzaj tłuszczu mlecznego uzyskiwano **5 175 USD/t**, o 13% mniej niż miesiąc wcześniej i o 26% mniej niż przed rokiem. **W Oceanii cena masła** w trzecim tygodniu lutego 2023 r. ukształtowała się na poziomie **4 750 USD/t** i była o 6% wyższa niż przed miesiącem, ale o 27,5% niższa niż rok wcześniej. **Na giełdzie w Chicago** 17 lutego 2023 r. tłuszcz ten zbywano po **5 236 USD/t**, o 2% drożej niż 20 stycznia 2023 r., ale o 12% taniej niż w porównywalnym okresie 2022 r.

W Polsce poziom cen produktów mlecznych jest w znacznym stopniu uzależniony od kondycji ekonomicznej rynku światowego, a w szczególności rynku wspólnotowego. Na rynku krajowym czynnikami wpływającymi na wzrost ceny produktów mlecznych są zmieniające się ceny surowca, popyt ze strony branży HoReCa, popyt zagraniczny oraz zmiany siły nabywczej konsumentów. Duże znaczenie w 2022 r. miały ponoszone przez producentów artykułów mleczarskich rosnące surowcowe (ceny skupu mleka) i pozasurowcowe koszty produkcji, w tym nośników energii, kosztów pracy, obsługi zobowiązań kredytowych oraz logistyki, które miały przełożenie na ceny w kolejnych ogniwach łańcucha dystrybucji.

Ceny masła w Polsce na początku 2022 r., m.in. dzięki wprowadzeniu zerowej stawki podatku VAT, uległy statystycznej obniżce. Pomimo zwiększonej produkcji od marca do października 2022 r. notowano wzrost cen masła. Było to wynikiem m.in. trudnej

sytuacji geopolitycznej na świecie, spowodowanej konfliktem zbrojnym w Ukrainie oraz na skutek czynników inflacyjnych i rosnących cen nośników energii. W grudniu 2022 r. za masło w blokach producenci uzyskiwali 31,29 zł/kg, o 6% mniej niż przed miesiącem, ale o 11% więcej niż rok wcześniej.

Krajowe ceny zbytu masła w blokach (z VAT) według GUS

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

W styczniu 2023 r. ceny masła uległy dalszemu obniżeniu. Według danych ZSRIR MRiRW przeciętna cena masła w blokach w styczniu 2023 r. wyniosła 24,95 zł/kg z VAT i była o 18% niższa niż w grudniu 2022 r. i o 8,5% niższa niż w styczniu 2022 r.

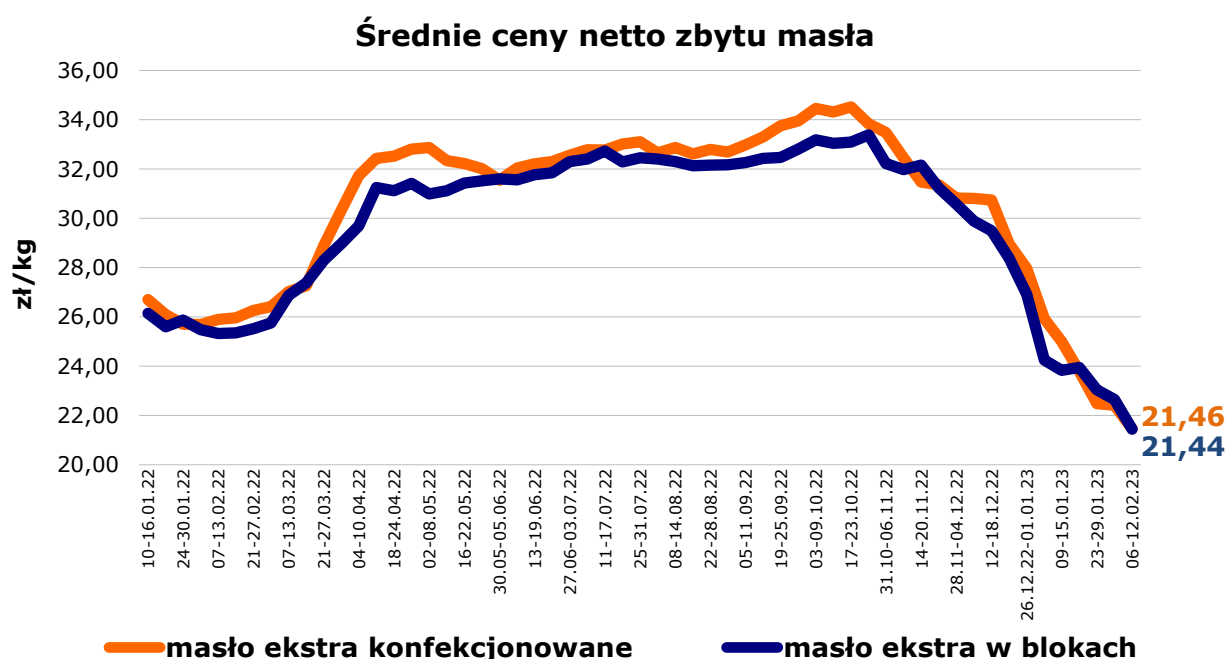
Ceny odtłuszczonego mleka w proszku na rynkach zagranicznych i w Polsce

Od połowy października 2021 r. w portach Europy Zachodniej (baza FOB), Oceanii oraz w USA ceny odtłuszczonego mleka w proszku wykazywały tendencję wzrostową. Od kwietnia 2022 r. na monitorowanych rynkach zagranicznych wzrostowa tendencja uległa odwróceniu i przeważały spadki cen OMP. **W Oceanii 17 lutego 2023 r.** cena **OMP**, tak jak miesiąc wcześniej, wyniosła **2 863 USD/t** i była o 32% niższa niż w porównywalnym okresie 2022 r. **W portach Europy Zachodniej** (baza FOB) za 1 tonę OMP płacono przeciętnie **2 713 USD**, o 8% mniej niż 20 stycznia 2023 r. i o 36% mniej niż rok wcześniej. **Na giełdzie w Chicago** 17 lutego 2023 r. ten rodzaj proszku mlecznego zbywano po **2 789 USD/t**, o 5% taniej niż miesiąc wcześniej i o 32% taniej niż przed rokiem.

W kolejnym miesiącu 2022 r. kontynuowany był spadek cen OMP w Polsce. W zakładach mleczarskich objętych monitoringiem ZSRIR MRiRW średnia cena OMP w styczniu 2023 r. wyniosła 14,22 zł/kg (z VAT) i była o 10% niższa niż miesiąc wcześniej i o 6% niższa niż w styczniu 2022 r.

Krajowe ceny zbytu produktów mlecznych wg ZSRIR MRiRW w dniach 6–12.02.2023 r.

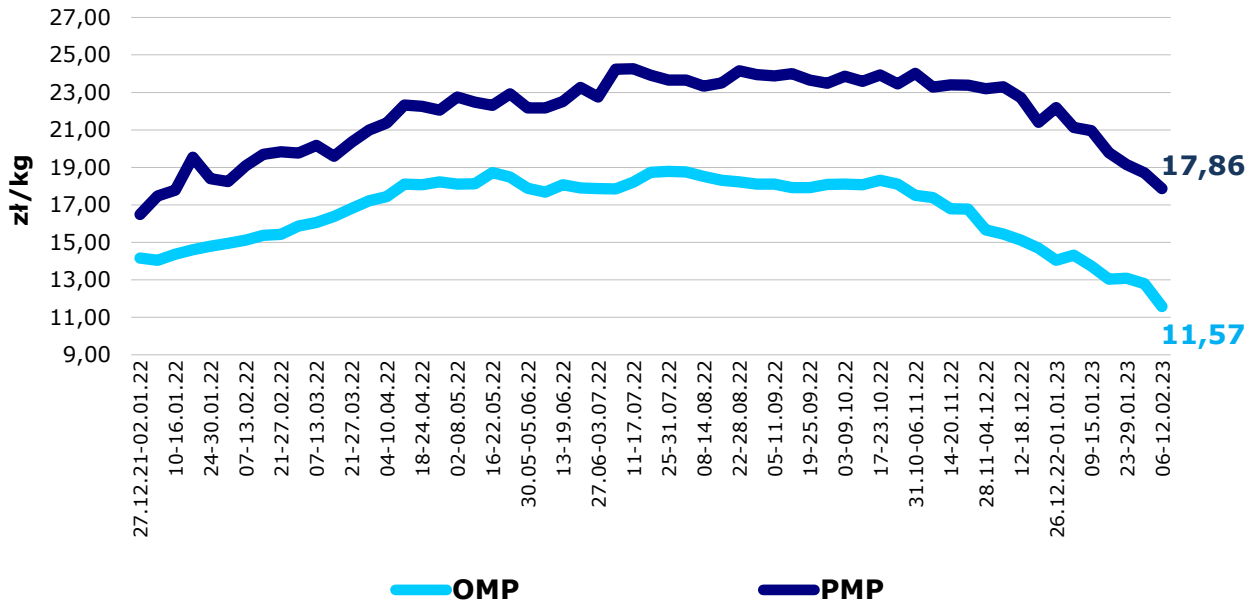
Zakłady mleczarskie monitorowane w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w dniach 6–12.02.2023 r. zbywały **masło w blokach** przeciętnie po **21,44 zł/kg**, o 5% taniej niż tydzień wcześniej i o 10% taniej niż przed miesiącem. **Masło konfekcjonowane** sprzedawano po **21,46 zł/kg** (4,29 zł za 200 gramową kostkę), o 4% taniej niż w poprzednim tygodniu i o 14% taniej niż miesiąc wcześniej. Cena masła w blokach była niższa niż przed rokiem o 15%, a masła konfekcjonowanego – o 17%.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Cena zbytu **odtłuszczonego mleka w proszku** wyniosła **11,57 zł/kg** i była o 10% niższa niż tydzień wcześniej i o 16% niższa niż przed miesiącem. Za **pełne mleko w proszku** uzyskiwano **17,86 zł/kg**, o 5% mniej niż w poprzednim tygodniu i o 15% mniej niż miesiąc wcześniej. W porównaniu z notowaniami sprzed roku OMP było tańsze o 23%, a PMP – o 6%.

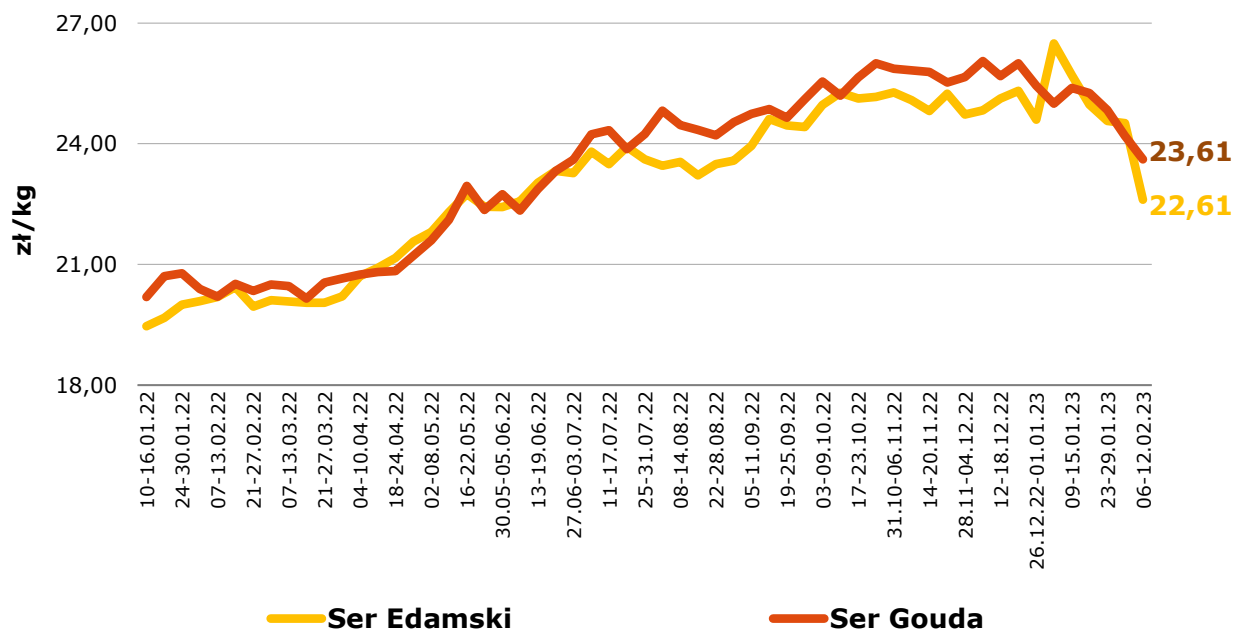
Średnie ceny netto zbytu OMP i PMP

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

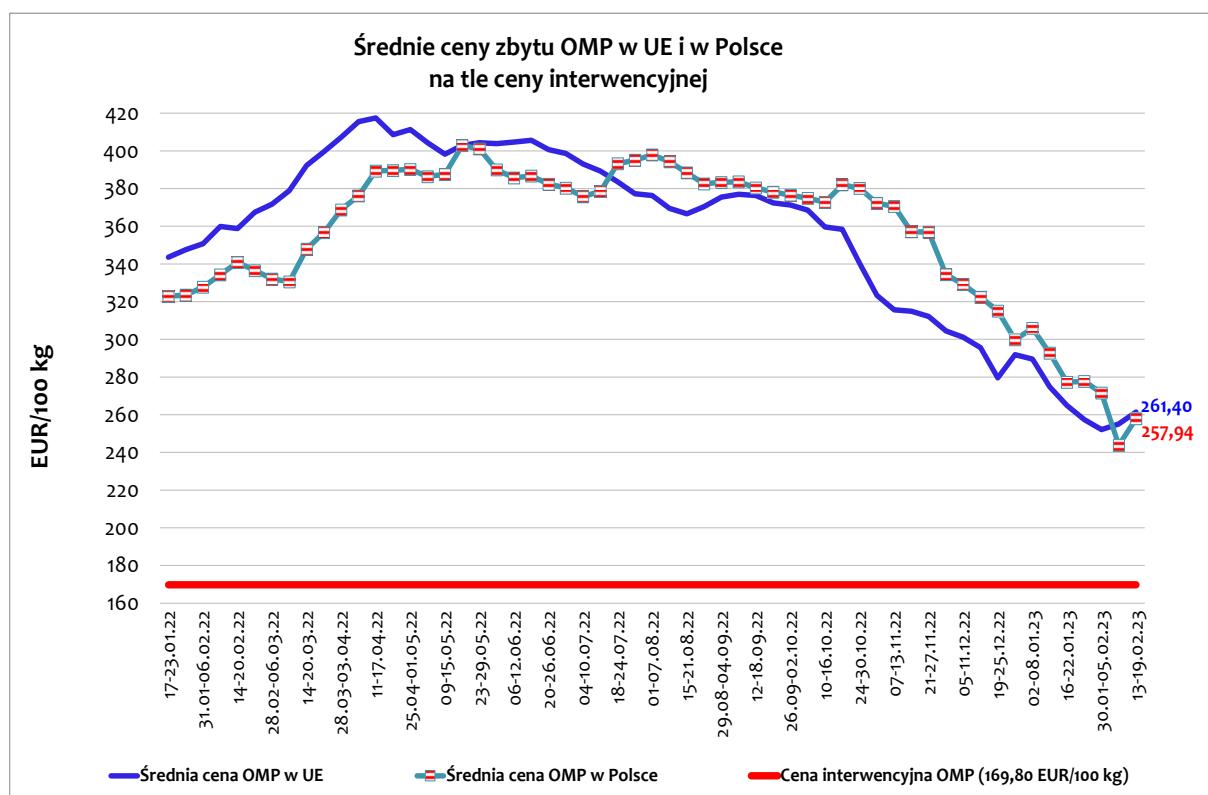
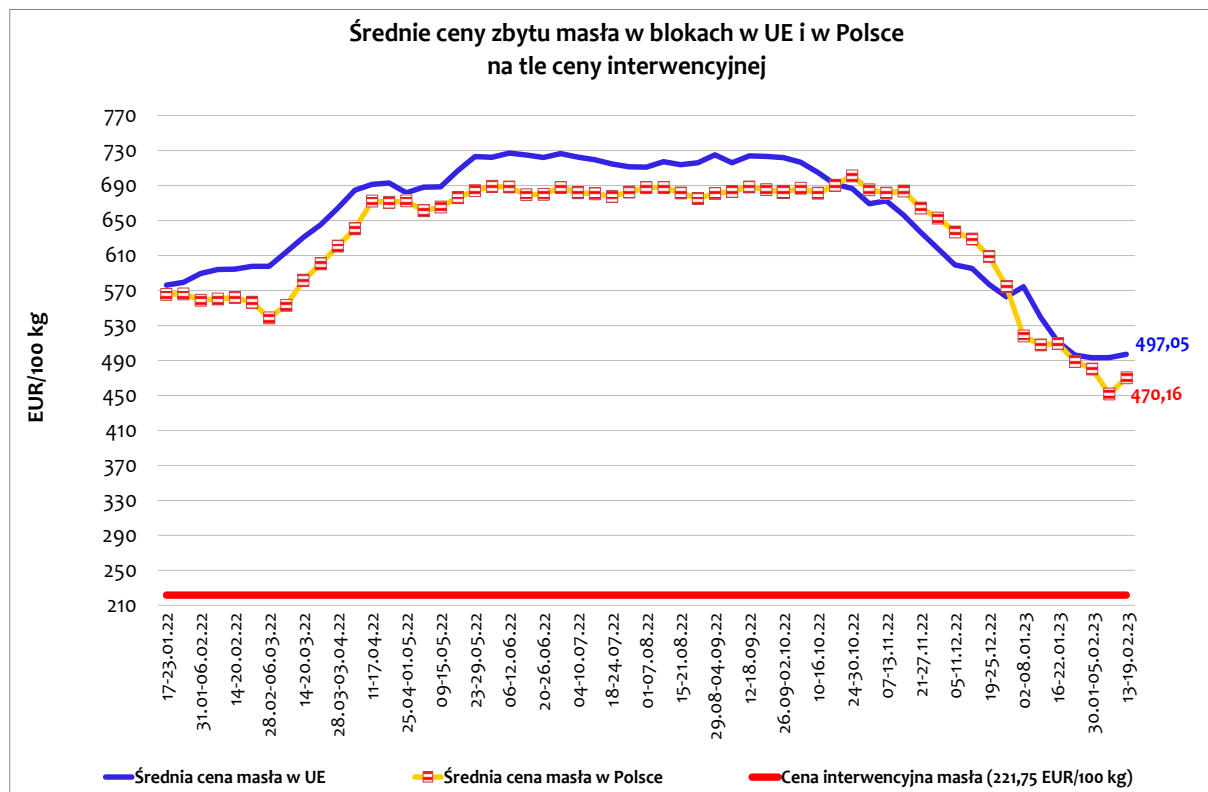
W dniach 6–12.02.2023 r. producenci zbywali **ser Edamski** przeciętnie po **22,61 zł/kg**, o 8% taniej niż tydzień wcześniej i o 12% taniej niż przed miesiącem. Cena **sera Gouda** wyniosła **23,61 zł/kg** i była o 2% niższa niż w poprzednim tygodniu i o 7% niższa niż przed miesiącem. Ser Edamski był droższy niż przed rokiem o 12%, a ser Gouda – o 17%.

Średnie ceny netto zbytu serów dojrzewających Edamski i Gouda

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Średnie ceny zbytu masła i OMP w UE i w Polsce na tle ceny interwencyjnej

Opracowano w lutym 2023 r. w Wydziale Analiz Rynekowych Biura Analiz i Strategii KOWR¹⁰.

¹⁰ Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na jej podstawie.